

p. Deubowska

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

WYDAWANE PRZEZ

ZWIĄZEK BIBLIOTEKARZY i ARCHIWISTÓW POLSKICH
oraz BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ m. st. WARSZAWY
Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA OŚWIATY

Rocznik XVIII nr 1—2

Styczeń — Luty 1951

Nowy etap rozwoju bibliotek naukowych

Konferencja bibliotekarzy naukowych w Krynicy.

W dniach od 3 do 15 lutego 1951 r. odbyła się w Krynicy konferencja bibliotekarzy naukowych zorganizowana przez Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki (Departament Nauki) i Ministerstwo Oświaty (Naczelna Dyrekcja Bibliotek). Konferencja zgromadziła stu pracowników bibliotek naukowych podległych obu resortom, oraz większych bibliotek miejskich i wojewódzkich. Celem konferencji było pogłębienie znajomości marksizmu - leninizmu jako podstawy działalności naukowej bibliotek oraz przegląd zadań stojących przed bibliotekami w realizacji Planu 6-let. i utrwaleniu pokoju, wskazanie dróg i sposobów wypełnienia tych zadań.

Program konferencji objął następujące tematy:

I. W części ogólnej: Materializm dialektyczny i historyczny. Historia ruchu robotniczego ze szczególnym uwzględnieniem ruchu robotniczego w Polsce (prof. dr J. Hochfeld). Podstawowe wiadomości z ekonomii politycznej. Marksistowska metodologia nauk. Partyjność nauki (prof. dr S. Żurawicki). Bibliografia klasyków marksizmu-leninizmu (mgr J. Grzywicka). Plan 6-letni jako program budowy socjalizmu w naszym kraju (mgr L. Guziński).

II. W części szczegółowej, poświęconej tematu „Przebudowa bibliotekarstwa naukowego jako jeden z czynników przebudowy społecznej“: Biblioteki naukowe w ZSRR (dyr. W. Michalska). Biblioteki naukowe, ich rola i zadania w budownictwie socjalizmu w naszym kraju (prof. dr A. Grodek). Aktualne zagadnienia w zakresie księgozbiorów (mgr H. Walterowa). Aktualne zagadnienia w zakresie opracowywania zbiorów (dr K. Remerowa). Aktualne zagadnienia w zakresie czytelnictwa (dr M. Manteufflowa). Nadto przeprowadzono dyskusję

na temat szkolenia i doskonalenia kadr oraz dyskusje sekcyjne w grupach obejmujących poszczególne typy bibliotek.

W wyniku obrad konferencji ustalono w formie obszernej rezolucji wytyczne działalności bibliotek naukowych. Ogół bibliotekarzy polskich zapoznaje się z tymi wytycznymi na konferencjach organizowanych we wszystkich województwach przez Koła Zw. Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich w porozumieniu z Referatami Bibliotek Wydz. Oświaty Prez. R. N. Szczegółowe materiały z konferencji opublikuje „Przegląd Biblioteczny“. Tutaj podajemy tekst rezolucji, która interesuje zarówno bibliotekarzy naukowych jak i oświatowych, w myśl trafnie sformułowanej w toku obrad krynickich zasady: *Dążymy do upowszechnienia bibliotek naukowych i unaukowania bibliotek powszechnych.*

REZOLUCJA

1. Biblioteki winny się stać ważnymi narzędziami budowy socjalizmu w Polsce. Szczególne zadanie bibliotek polega na aktywnym współdziałaniu w komunistycznym wychowaniu społeczeństwa, w przyswajaniu masom pracującym ideologii marksizmu - leninizmu. Biblioteki naukowe winny wszystkie swoje wysiłki skierować na jak najaktywniejszy udział w wykonaniu celów, jakie stawia przed narodem polskim Plan 6-letni we wszystkich dziedzinach naszego życia.

2. Jednym z ważniejszych zadań pracy bibliotek winno być czynne zwalczanie pozostałości burżuazyjnej ideologii w świadomości społecznej oraz we wszystkich dziedzinach nauki. Praca wychowawcza i naukowa może opierać się jedynie na naukowych podstawach materializmu dialektycznego.

PRZED 1-MAJOWYM ŚWIĘTEM KLASY ROBOTNICZEJ PRZECZYTAJ APEL ZARZĄDU GŁ.
Z. B. i A. P. O WZMOŻENIE WSPÓŁZAWODNICTWA PRACY W BIBLIOTEKACH (str. 16 — 17).

3. Aby spełnić to zadanie, biblioteki nasze muszą dokonać zasadniczego przeobrażenia metod i form swej pracy. Muszą zerwać z formalistycznym stosunkiem do zbiorów bibliotecznych i formalistycznymi metodami ich opracowania. Praca bibliotek musi uwolnić się od burżuazyjnego obiektywizmu, będącego jedynie maską, jaką burżuazja nakłada swojej nauce w walce z ideologią klasy robotniczej. Bibliotekarze muszą mieć świadomość partyjnego charakteru nauki, muszą umieć ocenić jej społeczno - klasową funkcję. Praca bibliotek musi być nasycona ideologią marksizmu - leninizmu, musi krytycznie oceniać cały dorobek kulturalny ludzkości, aby wszystko, co w nim postępowe i twórcze, przyswoić masom pracującym.

4. Za wytyczną swej pracy biblioteki polskie winny przyjąć wskazania Lenina, który pragnął, aby biblioteki w służbie potężnego dążenia mas ludowych do kształcenia się widziały swoje zadania „w umiejętności zorganizowania, uporządkowania tego dążenia ludu..., w umiejętności właściwego zaspokojenia go“.

5. Wykonanie zadań stojących przed bibliotekami polskimi, przekształcenie treści ideologicznej i metod ich pracy wymaga szerokiego czerpania z doświadczeń bibliotek radzieckich, które dają wspaniałe przykłady służby bibliotek w dziele budownictwa socjalistycznego. Obowiązkiem bibliotekarzy jest śledzić fachową literaturę radziecką i stosować w swej pracy wypróbowane metody bibliotekarzy radzieckich.

6. Obowiązkiem bibliotekarzy jest stałe pogłębianie znajomości marksizmu - leninizmu drogą samokształcenia, kursów organizowanych w większych bibliotekach, stworzenia ośrodków konsultacyjnych, które obsługiwałyby również pracowników bibliotecznych itd. Tylko bibliotekarze uzbrojeni w oręż ideologii klasy robotniczej będą mogli podołać stojącym przed nimi zadaniom.

7. Konferencja wzywa wszystkie biblioteki do wprowadzenia i pogłębienia socjalistycznego stylu pracy, zwiększenia jej wydajności. Konferencja wzywa biblioteki do zorganizowania współzawodnictwa wewnątrz bibliotek jak również międzybibliotecznego.

8. Konferencja podkreśla konieczność umieszczenia przy Prezydium Rady Ministrów ośrodka kierującego i uzgadniającego działalność bibliotek w Polsce, podległych wszystkim resortom. Tylko w ten sposób możliwe będzie powiązanie i skoordynowanie działalności całej sieci bibliotecznej.

9. Konferencja podkreśla konieczność opracowania sieci bibliotek naukowych z uwzględnieniem ich specjalizacji.

10. Biblioteki uczelni wyższych oraz instytutów naukowo - badawczych muszą się stać ważnymi i aktywnymi placówkami w całokształcie pracy uczelni i instytutów. Konferencja zwraca się do Władz zwierzchnich o niezwłoczne prawne uregulowanie sytuacji bibliotek uczelnianych. Biblioteki te winny uczestniczyć we wszystkich organach planujących i kierujących pracą naukową i pedagogiczną, jak również w naradach produkcyjnych, w komisjach budżetowych itd. Konferencja w związku z tym podkreśla pilną konieczność opracowania ramowych statutów bibliotek uczelnianych.

11. Szybkiego unormowania wymaga stosunek głównych bibliotek uczelnianych do bibliotek zakładowych (instytutów uczelnianych, zespołów katedr). Wszystkie biblioteki zakładowe winny być podporządkowane bibliotece głównej w dziedzinie racjonalnego uzupełniania zbiorów, ich opracowania, bibliografii specjalnych, kartotek zagadnieniowych itp.

12. Konieczne jest podjęcie kroków zmierzających do uaktywnienia komisji i rad bibliotecznych przy bibliotekach.

Do komisji przy bibliotekach wejść winni przedstawiciele organizacji społecznych i młodzieżowych.

13. W dziedzinie uzupełniania zbiorów konferencja wysuwa następujące postulaty:

- a) Nowelizacja ustawy o egzemplarzu obowiązkowym w kierunku uwzględnienia potrzeb rozszerzonej sieci bibliotek.
- b) Usprawnienie dystrybucji książek krajowych oraz importu książek z zagranicy, zwłaszcza ze Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej, i zaspakajanie przede wszystkim potrzeb bibliotek.
- c) Rozszerzenie międzybibliotecznych stosunków wymiennych, w pierwszym rzędzie ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej.
- d) Zapewnienie sferom bibliotekarskim wpływu na politykę wydawniczą.
- e) Zracjonalizowanie w skali ogólnokrajowej gospodarki dubletami i drukami zbędnymi.

14. W dziedzinie opracowania księgozbiorów konferencja przyjęła następujące wytyczne:

- a) Krytyczny stosunek do zasobów bibliotek polskich wymaga zastosowania kryteriów marksizmu - leninizmu w ich opracowaniu i udostępnianiu.

Pilnym zadaniem wszystkich bibliotek naukowych jest opracowanie wyborowych katalogów rzeczowych, systematycznych i przedmiotowych, obejmujących w pierwszym rzędzie nowe wydawnictwa polskie oraz radzieckie, mające podstawowe znaczenie dla rozwoju poszczególnych gałęzi wiedzy oraz służące do podniesienia ideologicznej świadomości szerokich mas.

- b) Konferencja podkreśla konieczność przyspieszenia prac nad centralnymi ogólnokrajowymi katalogami zbiorów polskich, zwłaszcza zaś podjęcia prac nad centralnym katalogiem czasopism obcych i polskich.

15. W dziedzinie czytelnictwa i pracy z czytelnikiem konferencja podkreśla, iż biblioteki winny aktywnie ustosunkować się do wszystkich ważnych zadań, stojących zarówno przed całym krajem, jak i własnym regionem. Każda biblioteka w granicach swojej specjalności i zasięgu działania powinna przyczynić się do wykonania zadań Planu 6-cioletniego, zarówno we wszelkich dziedzinach rozwoju gospodarki socjalistycznej, jak i w dziedzinie ideologicznego i politycznego wychowania mas.

16. W każdej bibliotece naukowej winien powstać ośrodek informacyjno - bibliograficzny, którego zadaniem będzie służyć pomocą zarówno pracownikom naukowym, jak i studentom, samoukom, racjonalizatorom, fachowcom dążącym do podniesienia kwalifikacji itd. Powiązanie sieci ośrodków informacyjnych i ich współpraca pozwoli każdej bibliotece wykonać zadania pełnego obsłużenia czytelników informacją z każdej dziedziny wiedzy.

17. Konferencja podkreśla obowiązek nawiązania przez wszystkie biblioteki naukowe bliskiej współpracy z siecią bibliotek powszechnych, służenia im pomocą w formie informacji, udostępniania księgozbiorów itp. w ramach swojej specjalności i swoich możliwości.

18. Konferencja podkreśla ważność opracowania na wzór radziecki bibliografii zalecających, zwłaszcza dotyczących zagadnień życia gospodarczego i politycznego.

Bibliografie te winny być opracowane dla czytelników o różnym poziomie przygotowania.

19. Konferencja uważa za celowe stworzenie centralnego ośrodka koordynującego prace bibliograficzne w kraju.

20. Konferencja omówiła szczegółowo rozmaite formy pracy z czytelnikiem oraz formy propagandy

książki i popularyzacji poszczególnych aktualnych zagadnień, jak wystawy, odczyty, gazetki ścienne, konferencje z czytelnikami itp. Bibliotekarze winni zapoznać się ze wspaniałymi w tej dziedzinie osiągnięciami bibliotek radzieckich i wykorzystywać je w swojej pracy.

21. Tam, gdzie istnieje po temu możliwość, (w każdym większym ośrodku wojewódzkim) powinien powstać przy jednej z bibliotek gabinet marksizmu - leninizmu. Zadaniem gabinetu byłoby systematyczne gromadzenie literatury marksistowskiej, jej opracowanie i udostępnianie. Gabinet marksizmu - leninizmu, korzystając z fachowych sił, udzielałby w tej dziedzinie porad i konsultacji dla całego regionu.

22. Biblioteki, zwłaszcza zaś specjalne biblioteki techniczne powinny nawiązywać kontakty z zakładami produkcyjnymi, z klubami racjonalizatorów itd., służąc im pomocą we wskazywaniu i udostępnianiu odpowiedniej literatury, przyczyniać się w ten sposób do popularyzacji nauk technicznych, do podnoszenia kwalifikacji zawodowych szerokich mas robotników.

23. Konferencja zwraca się do Władz o należyte wyposażenie bibliotek naukowych w personel, który umożliwiłby wykonanie stojących przed nim zadań, a zwłaszcza o zapewnienie bibliotekom dopływu specjalistów z różnych dziedzin wiedzy, stosownie do potrzeb poszczególnych bibliotek. Konferencja podkreśla konieczność wzmożenia akcji szkoleniowej bibliotekarzy na poziomie wyższym i średnim, uregulowania tabeli stanowisk oraz podjęcia kroków celem zwiększenia dopływu nowych kadr pełnowartościowych pod względem fachowym i ideologicznym (stypendia, zaszeregowanie).

24. Konferencja stwierdza, iż dotychczasowy stan zaopatrzenia bibliotek naukowych oraz ich warunki lokalowe w większości wypadków są nie dostosowane do nałożonych na nie zadań.

W związku z tym wysuwa postulat należytego wyposażenia bibliotek w nowoczesny sprzęt i urządzenia oraz szerszego uwzględnienia budownictwa bibliotecznego w planach inwestycyjnych.

25. Konferencja uważa za konieczne i celowe organizowanie nie rzadziej niż co pół roku fachowych konferencji bibliotek określonych typów oraz w terminach rzadszych ogólnych konferencji naukowych.

26. Szereg innych zagadnień przekazano Ministerstwu Oświaty oraz Ministerstwu Szkół Wyższych i Nauki do rozpatrzenia i realizacji.

○ katalogu selekcyjnym artykułów z czasopism

ARTYKUŁ DYSKUSYJNY

Motto:

„Gazeta to nie tylko kolektywny propagandzista i kolektywny agitator, lecz także i kolektywny organizator“.

Lenin.

„...Nasza prasa jeszcze poważniej wzmocni swój wpływ na wychowanie ideologiczne mas, jeszcze w większym stopniu stanie się przewodnikiem mas pracujących i źródłem ich aktywizacji politycznej“.

Bierut.

1. Prasa w ustroju burżuazyjnym spełniała określoną funkcję społeczną rozbijania, ogłupiania, odwracania uwagi mas pracujących od najbardziej istotnych zagadnień. Prasa burżuazyjna posługiwała się w tym celu metodą taniej sensacji, metodą działania na najniższe instynkty, a szpalty gazet i czasopism roiły się od najbardziej kłamliwych i prowokacyjnych artykułów.

Wraz ze zmianami społecznymi — zmieniała się i funkcja społeczna prasy. Prasa w Polsce Ludowej przekształciła się w potężny czynnik wychowawczy, zaznajamiając szerokie masy z najważniejszymi zagadnieniami politycznymi i gospodarczymi, z teorią i praktyką marksizmu - leninizmu.

Prasa w Polsce Ludowej informuje i uczy zarazem. Gazeta, czasopismo w Polsce Ludowej aktywnie współdziała w wielkim dziele budownictwa socjalistycznego, rozszerza zasięg rewolucji kulturalnej, oddziałuje politycznie, wychowawczo i organizacyjnie na szerokie masy.

Już na obecnym etapie można powiedzieć, że ciężar gatunkowy naszej prasy umożliwia wykorzystanie w szerokim zakresie artykułów jako materiału bibliograficzno - informacyjnego do całego szeregu zagadnień.

W czasopismach znajdują odbicie najaktualniejsze zjawiska życia społecznego, najaktualniejsze osiągnięcia nauki i techniki, przekazywane w nowym marksistowskim oświeceniu, stąd też nasuwa się konieczność korzystania w najszerszym zakresie z cennych niejednokrotnie materiałów zawartych w czasopismach i udostępnienia ich w usystematyzowanej formie i w sposób wyczerpujący szerokim rzeszom czytelników. Dobrze opracowany selekcyjny katalog artykułów stanowić będzie dużą pomoc zarówno dla czytelnika, jak dla bibliotekarza i konsultanta.

Potrzeba katalogu selekcyjnego artykułów z czasopism jest więc niewątpliwa, a powstanie całego szeregu ośrodków szkoleniowych, instytutów, domów kultury, rozbudowana sieć szkoleniowa, liczne mniej lub więcej udane próby wprowadzenia katalogu selekcyjnego artykułów (np. w CRZZ, Państw. Instytucie Higieny, Ośrodku Szkol. Domu Wojska Polskiego itd.) — nasuwają konieczność wprowadzenia ujednoczonej systematyki i problematyki (szczególnie jeśli chodzi o zagadnienia ogólne).

Podane przeze mnie wskazówki i przykłady do rozpracowania katalogu selekcyjnego — są wynikiem doświadczeń i przeprowadzonych prób praktycznych, w oparciu o nowe metody bibliograficzne.

2. Dla katalogu selekcyjnego czasopism podstawowy element stanowi *określone* zagadnienie. Stąd też olbrzymiego znaczenia nabiera terminologia zagadnień. Doświadczenie wskazuje, iż im bardziej szczegółowo ujęte będą zagadnienia, tym przejrzystszy będzie katalog. Formułowanie zagadnień winno mieć charakter nie tylko umowny, ale winno zawierać sens polityczny. Obok tego punktem wyjścia winno być uwzględnienie charakteru biblioteki, ośrodka szkoleniowego, czy też instytutu, któremu ma służyć katalog. Przed przystąpieniem więc do założenia katalogu selekcyjnego artykułów z czasopism należy określić zasady organizacyjne katalogu i ułożyć tablicę klasyfikacyjną, która stanowi podstawę dla klasyfikacji poszczególnych artykułów. Tablica klasyfikacyjna nie ma charakteru statycznego i w miarę potrzeby winna być uzupełniana nowymi, odpowiadającymi aktualnym potrzebom zagadnieniami. Praca nad katalogiem selekcyjnym wymaga od klasyfikatora przygotowania politycznego i teoretycznego, oraz umiejętności szybkiego reagowania na zmiany zachodzące na arenie międzynarodowej i w kraju, co zapewni niezbędną wyrazistość polityczną katalogu.

3. Katalog selekcyjny artykułów z czasopism winien mieć charakter naukowy, stąd też zachodzi konieczność odpowiedniego doboru czasopism polskich, radzieckich i ewentualnie innych zagranicznych, mających u nas debit — na przykład „Cahiers du Communisme“, „Einheit“. Przy rozpracowaniu poszczególnych czasopism nie chodzi o sporządzenie pełnej bibliografii ich zawartości, lecz o wyłowienie najważniejszych artykułów przy-

datnych ze względu na potrzeby czytelników i biblioteki. Dobierać należy tylko artykuły rzeczywiście ważne i zasadnicze. W przypadku, gdy artykuły z prasy radzieckiej są tłumaczone na język polski, wystarczy wnieść do katalogu artykuł w języku polskim — konieczne jest jednak wskazanie w karcie katalogowej źródła oryginału. Przy doborze materiału należy się również liczyć z charakterem czasopisma, a więc np. z pisma „Gospodarka Planowa“ należy przede wszystkim czerpać materiał dotyczący planowania socjalistycznego, z czasopisma literackiego — teorię literatury itd.

4. Proponuję oparcie systematyki „tablicy klasyfikacyjnej“ do katalogu selekcyjnego na trzech podstawowych elementach: „dział“ oznaczony kolejną dużą literą alfabetu, „poddział ogólny“ oznaczony kolejnymi cyframi rzymskimi i — w obrębie „poddziałów ogólnych“ — „poddziały szczegółowe“ oznaczone kolejnymi cyframi arabskimi dla każdego „poddziału szczegółowego“. W nielicznych koniecznych przypadkach w obrębie poddziałów szczegółowych wprowadzono kolejną małą literę alfabetu — wtedy gdy chodzi o rozbiór poddziału szczegółowego np. „Stosunki Polski z zagranicą“:

- a. Przyjaźń i współpraca Polski z ZSRR.
 - b. Przyjaźń i współpraca Polski z krajami demokracji ludowej.
 - c. Polska a państwa kapitalistyczne.
- O t o p r o p o n o w a n e d z i a ł y :
- A — Polska Ludowa.
 - B — Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.
 - C — Państwa demokracji ludowej.
 - D — Kraje kolonialne (ruch narodowo - wyzwoleńczy w koloniach).
 - E — Państwa kapitalistyczne.
 - F — Zagadnienia międzynarodowe.
 - G — Ekonomia polityczna.
 - H — Filozofia (marksizm - leninizm).
 - J — Przyrodoznawstwo (zagadnienia światopoglądowe).
 - K — Historia powszechna.
 - L — Życiorysy.

Poszczególne działy (A, B, itd.) stanowią zamkniętą w sobie całość.

Dla braku miejsca przytaczam w całości jedynie skróconą problematykę działu „A — Polska Ludowa“. Przytoczona problematyka zorientuje równocześnie w systematyce (układzie) katalogu i wskaże praktycznie, co rozumiem pod „poddziałem ogólnym“ i „poddziałem szczegółowym“. Tablica

klasyfikacyjna — jak już wspomniałam — ma charakter ramowy. Uwaga ta odnosi się szczególnie do działu „A — Polska Ludowa“, gdzie w zależności od terenu i potrzeb można rozbudować poszczególne zagadnienia Planu 6-cioletniego, wykonywanie Planu w poszczególnych gałęziach przemysłu, sprawy rolne itd., oraz usuwać nieaktualne, politycznie zbędne zagadnienia. Zmiany winny być wpisane do tablicy klasyfikacyjnej, materiał wycofany winien być przenoszony do „Archiwum“ ułożonego wg tej samej zasady, co i „tablica klasyfikacyjna“. Jak to widać zresztą z przytoczonej tablicy, poszczególne „poddziały szczegółowe“ mogą być dopisywane w ramach „poddziałów ogólnych“ bez łamania systematyki katalogu selekcyjnego.

5. Wspomniałam już, iż katalog selekcyjny winien mieć wyraźne oblicze polityczne, marksistowskie. Dlatego też artykuły o znaczeniu ideologicznym winny się znaleźć w kilku „poddziałach szczegółowych“.

Przytoczony przykład wyjaśni, jak należy uwielokrotnić karty katalogowe artykułów o charakterze ideologicznym:

Artykuł Prez. Bieruta „Istota sojuszu robotniczo - chłopskiego“, Nowe Drogi 1950/5 — winien znaleźć się w czterech poddziałach szczegółowych, otrzymując następującą klasyfikację:

A IV 12 — Przemówienia, referaty i artykuły działaczy politycznych.

A II 1 — Zagadnienia ideologiczne PZPR.

A IV 4 — Stronnictwa polityczne (ZSL).

H I 9 — Sojusz robotniczo - chłopski.

(Wzór kart katalogowych katalogu selekcyjnego z odsyłaczami — karta katalogowa wg wzoru Min. Ośw. nr 7PS).

Karta 1.

A IV 12 : A II 1 :

Bierut B. A IV 4 : H I 9

Istota sojuszu robotniczo - chłopskiego.

Nowe Drogi 1950/5.

Karta 2.

A II 4 : A IV 12 :

Bierut B. A IV 4 : H I 9

Istota sojuszu robotniczo - chłopskiego.

Nowe Drogi 1950/5.

Itđ., karta trzecia z wysuniętym na początku znakiem A IV 4, karta czwarta ze znakiem H I 9 na pierwszym miejscu.

Klasyfikowanie artykułu trzeba zacząć od zainformowania się z jego treścią. Klasyfikowanie tylko na podstawie tytułu bywa często wadliwe.

W działach „A“ i „B“ wprowadzono podział szczegółowy: „Przemówienia, referaty, artykuły działaczy politycznych“ (A IV 12 i B IV 9). Wprowadzenie takiego podziału szczegółowego wymaga objaśnienia. Otóż w podziale tym należy zgromadzić przede wszystkim przemówienia, referaty, wzgl. artykuły Prezydenta, członków rządu, sekretarzy i członków Biura Politycznego KC PZPR oraz (w B IV 9) Generalissimusa Stalina, członków rządu ZSSR, sekretarzy i członków Politbiura WKP(b). W obrębie tych podziałów szczegółowych należy zastosować przekładki z nazwiskami, np. Bierut, Berman, Minc, Ochab, Rokossowski, Zambrowski itd., względnie (dla podziału szczegółowego B IV 9) — Stalin, Bułganin, Malenkov, Mołotow itd. Jak widać z przytoczonego przykładu z artykułem tow Bieruta, poza klasyfikowaniem artykułów tego typu do podziału szczegółowego — „Przemówienia, referaty...“ należy koniecznie stosować odsyłacze do poruszonych w artykułach zagadnień.

Do podziału ogólnego w „A II — Polska Zjednoczona Partia Robotnicza“ — należy klasyfikować artykuły wyłącznie z prasy part., a więc z „Trybuny Ludu“, „Nowych Dróg“, „Życia Partii“, „Trybuny Wolności“ i ew. z partyjnego organu wojewódzkiego (gdy biblioteka, czy ośrodek są na szczeblu wojewódzkim).

Do podziału ogólnego „B II — WKP(b)“ — należy klasyfikować artykuły z „Bolszewika“, „Prawdy“, „Partijnoje Proswieszczenie“, „Kultura i Żiźń“. Artykuły z czasopism „O Trwały Pokój...“ treści ogólnej, np. artykuł „Najaktualniejsze zadania prasy komunistycznej“ należy klasyfikować do działu „F 2 — Biuro Informacyjne Partii Komunistycznych i Robotniczych“, artykuły o działalności poszczególnych partii — do odnośnych krajów. Np. 30-lecie Komunistycznej Partii Francji do E 9. (Francja — partia komunistyczna), poszczególne zaś zagadnienia do merytorycznych podziałów szczegółowych.

Życiorysy należy klasyfikować do działu L. Wypisując normalnie kartę katalogową, należy wyrzucić u góry nazwisko postaci, o której mówi życiorys, toteż kartki katalogowe należy grupować nie wg autorów, lecz wg życiorysów poszczególnych postaci (podobnie jak w katalogu dziesiętnym w dziale 92). Dla wszystkich życiorysów (bez względu na to, czy kartka katalogowa dotyczy artykułu z prasy polskiej, czy rosyjskiej) należy podać hasło w transkrypcji polskiej. Hasłem jest

nazwisko osoby, której dotyczy życiorys. Przy tym systemie należy koniecznie stosować w ramach działu L przekładki z nazwiskami poszczególnych życiorysów (alfabetycznie), natomiast w obrębie poszczególnego życiorysu kartki katalogowe należy ułożyć alfabetycznie wg autorów artykułów (najpierw artykuły w języku polskim, następnie rosyjskie).

6. A teraz kilka wyjaśnień odnośnie układu katalogu selekcyjnego. Otóż układ katalogu we wszystkich działach winien całkowicie odpowiadać układowi „tablicy klasyfikacyjnej“, zaś kartki katalogowe w ramach „podziałów szczegółowych“ należy układać alfabetycznie wg nazwisk autorów poszczególnych artykułów. Jeśli chodzi o artykuły wstępne (redakcyjne), gdzie nie ma nazwisk autorów, hasłem dla tych artykułów będzie nie tytuł, lecz ogólne hasło:

dla polskich artykułów: „Artykuł wstępny“,

dla rosyjskich artykułów: „Pieriedowaja“

i wówczas w obrębie podziału szczegółowego należy stosować układ chronologiczny. O artykułach wstępnych wspominam celowo, ponieważ wprowadzenie tych artykułów z czasopism takich, jak „Trybuna Ludu“, wzgl. „Prawda“ jest b. wskazane, dają one bowiem odbicie najaktualniejszych zagadnień dnia i stanowią wytyczną działania.

W przypadku, gdy w obrębie podziału szczegółowego powtarza się nazwisko autora artykułów — winien być również zastosowany układ chronologiczny.

Od układu alfabetycznego należy odstąpić w przypadku, gdy autorami artykułów są klasyki marksizmu - leninizmu. Wówczas układ w obrębie podziału szczegółowego winien być następujący: Marks, Engels, Lenin, Stalin, następnie zaś zachować ściśle układ alfabetyczny. W dziale „A — Polska Ludowa“ — poza alfabetem obok klasyków marksizmu - leninizmu winien być Prezydent Bierut. Układ zatem w podziałach szczegółowych działu „A“ winien być następujący: Marks, Engels, Lenin, Stalin, Bierut. Jeśli w poszczególnych podziałach szczegółowych działu „A“ nie będzie artykułów klasyków marksizmu - leninizmu, na początku poza alfabetem będą zgrupowane artykuły Prez. Bieruta, dalej należy oczywiście zachować ściśle kolejność alfabetyczną. Za kartami katalogowymi w języku polskim winny nastąpić kartki katalogowe w języku rosyjskim w układzie alfabetu rosyjskiego.

W miarę możliwości warto wprowadzić pomocniczy indeks alfabetyczny autorów artykułów. Nie jest to jednak konieczne, tym bardziej, iż artykuły członków rządu, sekretarzy i członków KC PZPR oraz WKP(b) są zgrupowane w podziale szczegółowym działu „A” i „B”. Pożądane byłoby również — o ile są ku temu możliwości — wprowadzenie indeksu poddziałów szczegółowych.

7. Katalog selekcyjny artykułów z czasopism jest formą nową, dlatego też zasady korzystania z niego winny być stale popularyzowane. Czytelnikowi należy okazywać pomoc w wybraniu materiału do określonego tematu, udzielając mu wyczerpujących wskazówek. Pożądane jest również urządzenie z czytelnikami konsultacji na temat celu, zasad i systemu katalogu selekcyjnego artykułów, przy tym dobrze byłoby, aby konsultacje przeprowadził klasyfikator katalogu, ponieważ w ten sposób zapozna się z uwagami czytelników, z ewentualnymi trudnościami, na jakie czytelnik napotyka przy korzystaniu z katalogu, co ułatwi wprowadzenie najbardziej racjonalnych ulepszeń.

Na początku wspomniałam, iż potrzeba katalogu selekcyjnego artykułów z czasopism jest niewątpliwa, co uzasadniłam m. in. powstaniem dużej sieci Ośrodków Szkoleniowych i rozbudową sieci szkoleniowej. W różnych bibliotekach próbuje się wprowadzić katalog selekcyjny artykułów z czasopism. Sądzę, iż wysiłki te winny być scentralizowane, a wprowadzenie ujednoczonego systemu katalogu selekcyjnego i jednolitej problematyki — przynajmniej w zagadnieniach ogólnych — umożliwi przejście do scentralizowanego drukowania i klasyfikowania kartek katalogowych do katalogu selekcyjnego. Przykładem w tej mierze może być dla nas Związek Radziecki, gdzie tzw. „adnotowane kartki katalogowe” czasopism wg ujednoczonej systematyki i problematyki ujętej w serie — rozsyłane są w prenumeracie bibliotekom przez Wszechzwiązkowy Dom Książki.

PRZYKŁAD

TABLICY KLASYFIKACYJNEJ

DZIAŁ A — POLSKA LUDOWA

Poddział ogólny.

A. I. *Historia Polski i polskiego ruchu robotniczego.*

Poddział szczegółowy.

A.I.1 Historia Polski i polskiego ruchu robotniczego (do PKWN).

UWAGI: W ramach tego podziału można — w miarę możliwości — dokonać podziału na poszczególne okresy np. do 1918 r. od 1918—39, okres okupacji; w ramach czasokresu można wydzielić „Proletariat”, SDKPiL, KPP, PPR.

Poddział ogólny.

A.II. *Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.*

Poddziały szczegółowe.

- A.II. 1. Zagadnienia ideologiczne.
 2. Statut i zagadnienia organizacyjne partii (budownictwo partyjne).
Np. Grupy partyjne jako zagadnienie ogólne.
 3. Zjazdy, konferencje, plena KC.
 4. Konferencje wojewódzkie.
(poszczególne województwa).
 5. Konferencje powiatowe.
(z danego województwa).
 6. Uchwały Biura Politycznego i ich omówienie. Uchwały Biura Organizacyjnego i ich omówienie.
 7. Wybory do władz partyjnych.
 8. Kadry.
 9. Szkolenie partyjne: w fabrykach, na wsi.
 10. Agitacja i propaganda partyjna.
 11. Krytyka i samokrytyka.
 12. Czujność partyjna.
 13. Zadania partii na odcinku gospodarczym.
 Zadania partii na wsi.
 14. Partia a związki zawodowe.
 Partia a inne organizacje masowe.
 15. Partia a młodzież.
 16. Praca organizacji partyjnych i grup partyjnych.

Poddział ogólny.

A.III. *Zagadnienia gospodarcze.*

Poddziały szczegółowe.

- A.III. 1. Plan 3-letni.
 2. Plan 6-letni (zag. ogólne).
 2a Przebieg wykonania Planu 6-letniego.
 3. Kadry w Planie 6-cioletnim.
 4. Przemysł w Planie 6-letnim.
 5. Rolnictwo w Planie 6-letnim.
 6. Handel w Planie 6-letnim (wewnętrzny, zagraniczny).

7. Inne zagadnienia Planu 6-letniego (np. budown. mieszk., odbudowa W-wy).
8. Walka klasowa na wsi.
9. Spółdzielnie produkcyjne.
10. Państwowe gospodarstwa rolne.
11. P. O. M. i S. O. M. (m. in. Wydziały Polityczne).
12. Kontraktacja. Skup zboża. Akcja siewna.
13. Ruch łączności ze wsią.
14. Związek Samopomocy Chłopskiej.
15. Finanse.
16. Spółdzielczość (spółdz. pracy i inne formy spółdzielczości).
17. Związki Zawodowe. Rady Zakładowe.
18. Współzawodnictwo socjalistyczne. Wydajność pracy. Dyscyplina pracy. Zobowiązania produkcyjne. Narady produkcyjne.
19. Racjonalizacja. Nowatorstwo. Walka o jakość produkcji. Postęp techniczny. Współpraca uczonych z racjonalizatorami.
20. Obniżka kosztów własnych. Ruch korbarników.
21. Normy.
22. Przodownicy pracy.
23. Akcja socjalna.
24. Walka z alkoholizmem.
25. Walka z biurokracją.

Poddział ogólny.

A. IV. Zagadnienia społeczno - polityczne.

- A.IV. 1. Zagadnienia ustrojowe. Ustawodawstwo Polski Ludowej.
(Sejm. Rząd. Rada Państwa. Ustawy. Dekrety). (od PKWN).
2. Rady Narodowe i ich formy pracy na poszczególnych odcinkach.

3. Wojsko.
4. Stronnictwa polityczne (ZSL, SD).
5. Młodzież (ogólnie).
- 5a ZMP.
- 5b Inne organizacje młodzieżowe.
6. Rady kobiece. Liga Kobiet. Inne zagadnienia.
7. Inne organizacje masowe (TPP-R, TPŻ, TPD, ORMÓ, Liga morska, Liga Lotnicza, Polski Czerwony Krzyż).
8. Walka o pokój w Polsce. Front narodowy.
9. Państwo a Kościół.
10. Walka z reakcją. Procesy.
11. Stosunki z zagranicą:
 - a) Przyjaźń i współpraca Polski z ZSRR;
 - b) Przyjaźń i współpraca Polski z krajami demokracji ludowej;
 - c) Polska a państwa kapitalistyczne.
12. Przemówienia, referaty i artykuły działaczy politycznych.

Poddział ogólny.

A.V. Zagadnienia kulturalno - oświatowe.

Poddziały szczegółowe.

- A.V. 1. Zagadnienia kulturalno - oświatowe w Planie 6-cioletnim.
2. Nauka. Szkolnictwo wyższe. Kongres Nauki w Polsce.
 3. Kultura. Sztuka. Literatura.
 4. Oświata — wychowanie. Likwidacja analfabetyzmu. Komitety Rodzicielskie. Szkolne Komitety Opiekuńcze.
 5. Biblioteki i czytelnictwo.
 6. Sport.
 7. Prasa. Korespondenci robotn.-chłopscy.
 8. Obchody. Rocznice.

Sabina Sobocińska
 Warszawa

Układ kart w obrębie działów katalogu rzeczowego

Artykuł kol. E. Muszalskiego na ten temat (w n-rze 7-8/50 „Bibliotekarza“), budząc zastrzeżenia, zmusza do dyskusji. Autor pragnie uzasadnić nie nowy zresztą postulat układu chronologicznego kart w obrębie działów katalogu rzeczowego zamiast stosowanego na ogół — alfabetycznego. Dowodzi me-

chaniczności układu alfabetycznego, niedogodności jego przy większych zespołach wydawnictw, gdy cały szereg kart w bezmyślnym układzie utrudnia wyszukiwanie prac najnowszych, najbardziej aktualnych. Trudno nie przyznać racji — wszelka mechanizacja układu rzeczowego jest niewątpliwie szkod-

liwa. Autor dziwi się stosowaniu tego układu nawet w bibliotekach nowoorganizowanych, gdzie ten niesłuszny zwyczaj nie został jeszcze usunięty tradycją. Więc po co? — pyta kol. Muszalski, choć istnieje sposób znacznie lepszy, ułatwiający pracę bibliotekarzowi i poszukiwaniu czytelnikowi — układ chronologiczny. Jest on wg autora uzasadniony i praktyczny dla każdego działu, a dla bibliotekarza ma mieć tę zaletę, że „w porównaniu do alfabetycznego jest o wiele łatwiejszy w operowaniu przy uzupełnianiu katalogu nowymi kartkami“, (co chyba dalekie jest od prawdy. Hasło będące czynnikiem szeregowania ustalone jest już kartą katalogu alfabetycznego, podczas gdy data ukazania się wydawnictwa, szczególnie wyszukiwanie daty pierwszego wydania — wg której należy w proponowanym układzie szeregować — może być przecież nieraz ogromnie utrudnione). Utożsamiając niekiedy katalog rzeczowy z przedmiotowym, autor stara się wszelkimi argumentami poprzeć postulat rygorystycznego stosowania szeregowania chronologicznego, posuniętego aż do wyśledzenia dokładnej daty (dzień i miesiąc) ukazania się wydawnictwa, co jest oczywiście w ogromnej większości wypadków niewykonalną mrzonką. (Propozycję poszukiwania dawniejszych, szczególnie zagranicznych, wydawnictw w urzędowych wykazach druków — trudno brać poważnie przy realnych możliwościach naszych księgozbiorów. Również nie należy chyba do wykonalnych projekt zapytywania Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej o rok ukazania się wydawnictwa, nie uwidoczniwszy w obrębie samego druku).

Jeśli chodzi o literaturę piękną — autor nakazuje szeregować kartki wg pierwszych wydań utworu, przy tłumaczeniach — wg pierwodruku oryginału. Ma to dać — mimo pomieszania literatur wszelkich języków i rozbicia prac poszczególnych autorów — współczesny obraz porównawczy literatury epoki, np. współczesne powieści do „Wojna i pokój“ czy „Ogniem i mieczem“. Może uzyskanie takiego obrazu byłoby i pożyteczne, autor przesadza jednak chyba wierząc, że układ taki uporządkuje czytelnikowi biblioteki oświatowej jego znajomość literatury. Kol. Muszalski żąda tak rygorystycznego układu chronologicznego, że wymaga nawet prostowania roku ukazania się książek przez wydawcę postdatowanych i ustalania daty prawdziwej w wypadku datowania fałszywego. Wszystkie te rygory stosować należało by zarówno w bibliotekach naukowych, jak i w oświatowych. Czyżby autor nie zda-

wał sobie sprawy z tego, jakie trudności nasuwa wielokrotnie samo ustalenie nie podanej daty druku, a już ustalanie dat pierwodruków w literaturze pięknej jest przecież pracą, której bibliotekarz bez ogromnego aparatu podręcznego i poważnej wiedzy w zakresie historii literatury absolutnie sprostać nie będzie w stanie. Szczególnie w bibliotece oświatowej. Stwierdzanie daty pierwszego wydania sprawi kłopoty nie do przewyżnienia (np. co rozumieć pod I wyd. w literaturze starożytnej? co za pożytek otrzymamy z umieszczania dzieł drukowanych po raz pierwszy w wiele lat po śmierci ich autora pod taką datą? Czy pogląd na literaturę epoki?). Zmusza to bibliotekarza do prac, które nigdy chyba do jego obowiązków nie należały, a których wartość jest problematyczna. Autor pisze zaś beztrąsko: „Takie ułożenie katalogu literatury pięknej wymaga jej znajomości — to trudno“. Doprawdy — nie łatwo.

Tak więc słuszna niewątpliwie zasada, stosowana mechanicznie, musi więcej chaosu wytworzyć, niż przynieść pożytku.

Inną jeszcze sprawę porusza mimochodem artykuł kol. Muszalskiego. Autor broni czytelnika przed przeglądaniem i 500 nawet kart jakiegoś działu, kart ułożonych w mechanicznym ciągu następstwa alfabetycznego. Choć — jak pisze „próżno szukać czegoś o Australii przed wiekiem XVIII, a zagadnień gospodarczo - komunikacyjnych Czechosłowacji przed r. 1918“. Znacznie uprościć można by proces szukania, układając karty chronologicznie. Chyba logiczne? — Otóż, niestety, tylko pozornie.

Cytowany na poparcie też autora podręcznik J. Grycza zaleca układ chronologiczny, ale dopiero wówczas, gdy dalsza systematyzacja jest nie wskazana. Jeżeli bowiem utworzymy takie działu, że zmieści się w nich i kilkaset kart dotyczących jakiejś sprawy na całym świecie — to i chronologiczny układ czytelnikowi niewiele pomoże. Tu trzeba dalszej systematyzacji — topograficznej czy innej.

Autor, propagując tak obszerne działu, nie jest zresztą konsekwentny, skoro twierdzi nieco dalej, że układ chronologiczny mógłby np. dać odpowiedź na pytanie, czy pisał o Tatrach ktoś przed Witkiewiczem? Abstrahując od tego, czy w ogóle należy do zadań katalogu odpowiedź na tego rodzaju pytania — nasuwa się wątpliwość, w jakim dziale szukać należałoby odpowiedzi; przecież nie w tak szerokim, jak „krajoznawstwo“, czy geografia. A więc autor dopuszcza, jak można się domyślać, i węższe znacznie działu, m. in. topograficzne.

Skoro dojechalismy do krajoznawstwa, chcialbym z wlasnej praktyki czytelniczej pokazac, ze ukklad chronologiczny nie zawsze daje tak dobre rezultaty, jak to z artykulu wynika. Nie mialem bowiem tak szczegolowych pytan, jak przytoczone wyzej, gdy zwróciłem się do jednej z powaznych bibliotek stolecznych, posiadajacych bogaty dzial przewodnikow po kraju, historii poszczegolnych ziem i miast. Chodzilo mi o mozliwie bogaty material do jednego z regionow Polski. Tylko przeciez tego rodzaju poszukiwan dokonywac mozna w tym dziale. Niestety, kartki ulozone byly chronologicznie i odpowiadaly co najwyzej na pytanie, jakie przewodniki wydano u nas w r. 1935 czy 1949. Z po-

szukiwan musialem oczywiscie zrezygnowac, udajac sie do ksiegozbioru, w ktorzym zastosowano ukklad topograficzny w tym dziale. Inna oczywiscie rzecz, ze w stosunku do publikacji dotyczacych tego samego zagadnienia ukklad chronologiczny jest celowy. Istotny jest jedynie wybor momentu, od ktorego ukklad taki sie rozpocznie.

Tak wiec, z zasada, ktorej broni kol. Muszalski — zgadzam sie. Zarowno jednak material dowodowy, jak i kategoriycznosc wprowadzania w zycie tej zasady budza liczne zastrzezenia.

A. Ryszkiewicz
Warszawa

Wytyczne w sprawie organizacji imprez w bibliotekach w okresie II kwartalu 1951 r.

Ministerstwo Oswiaty (Naczelną Dyrekcja Bibliotek) wydal nastepujace wytyczne dla bibliotek powszechnych na II kwartal 1951 r. w sprawie podanej w tytule:

I.

W pracach bibliotek na obecnym etapie budowy podstaw socjalizmu w Polsce przy stosowaniu roznego rodzaju form propagandy czytelnictwa nalezy zwrócić przede wszystkim uwage czytelnikow na znaczenie realizacji Planu 6-letniego i w związku z tym na zagadnienie walki o pokój. Dwa te czolowe zagadnienia nierozzerwalnie związane ze soba musza znalezc odbicie we wszystkich imprezach organizowanych na terenie bibliotek. Przy organizacji imprez nalezy stosowac metode laczenia przeszlosci z terazniejszoscia, umiejtnie podkreslac te lacznosc, ukazywac postacie Polakow, ktorzy reprezentowali w przeszlosci polską mysl postepowa i byli szermierzami walk o nowy lad spoleczny. To powiazanie przeszlosci z terazniejszoscia pozwoli czytelnikowi zrozumiec, ze dzisiejsze zdobycze i osiagniecia socjalizmu sa wynikiem dlugoletnich walk i ofiar poniesionych przez proletariat i jego najofiarniejszych przywódcow i ze chwila obecna wymaga rowniez zmobilizowania szerokiego frontu narodowego do realizacji zadan stojacych przed naszym krajem.

II.

Najwazniejsza impreza w okresie drugiego kwartalu bedzie obchod 1-Majowy oraz Tydzien Oswiaty, Ksiazki i Prasy. (Szczegolowe wytyczne dotyczace organizacji Tygodnia Oswiaty biblioteki otrzymaja dodatkowo).

Poza tym przypada na ten okres szereg innych rocznic i uroczystosci, ktore winny znalezc odbicie w pracach bibliotek.

3.IV.1849 — zmarl Juliusz Slowacki.

5.V. 1818 — urodzil sie Karol Marks.

23.V. 1871 — smierc gen. Jaroslawa Dabrowskiego.

6.VI.1799 — urodzil sie Aleksander Puszkina.

18.VI.1936 — zmarl Maksym Gorki.

25.VI.1950 — napad Stanow Zjednoczonych na Koree.

26.VI.1869 — urodzil sie Martin Andersen Nexö, znakomity pisarz duński.

29.VI. — Swiето Morza.

Uroczystosci 200-lecia urodzin Hugona Kołtata.

Poza wyzej wymienionymi tematami, bibliotekarz winien stale aktualizowac swoja prace, wiązac ja z najwazniejszymi zagadnieniami chwili biezacej. Poza tym nalezy rowniez uwzględnic specyfike terenu, uroczystosci regionalne, postacie dzialaczy terenowych.

Organizujac wystawy, imprezy itd. nalezy zgodnie z uwagami przytoczonymi powyzej laczyc pokrewne zagadnienia w związana calosc (patrz uwagi dalsze).

1. Znaczenie 1 Maja jako swięta klasy robotniczej. (Historia rozwoju ruchu robotniczego. Bohaterowie walk o wolnosc—Waryński, Marchlewski, Okrzeja, Hübner, Rutkowski i in. Realizatorzy Planu 6-letniego — przodownicy pracy).

2. Karol Marks — twórca naukowego socjalizmu (twórczość Karola Marksa i Fryderyka Engelsa. Kontynuatorzy nauki Marksa — Lenin i Stalin).
3. Generał Jarosław Dąbrowski — współuczestnik walk Komuny Paryskiej.
(Udział Polaków w walkach wolnościowych: gen. Walery Wróblewski, uczestnik walk Komuny Paryskiej. Tadeusz Kościuszko — uczestnik walk o wolność Stanów Zjednoczonych, gen. Karol Świerczewski — „Walter“ uczestnik walk w Hiszpanii).
4. Walka w Korei — symbol agresywnej polityki imperializmu.
(Uwzględnić walki Chin, Vietnamu i Malajów).
5. Juliusz Słowacki i Aleksander Puszkina — poeci postępu.
(Podkreślić twórczość romantyków polskich Mickiewicza i Słowackiego oraz romantyków rosyjskich Puszkina i Lermontowa).
6. Maksym Gorki, Martin Andersen Nexö — pisarze postępu.
(Uwzględnić też postępowych pisarzy Zachodu, np. Fasta, Dreisera, Amado i in.).

Formy pracy z czytelnikiem podane poniżej szczególnie odpowiadają realizacji imprez tego okresu. Należy pamiętać, że są to formy przykładowe, które nie wykluczają całego szeregu innych środków stojących do dyspozycji bibliotekarza w tym zakresie, a zależnych od warunków, w jakich pracuje biblioteka, oraz od pomysłowości jej kierownika i aktywności czytelniczego.

1. W dniu 1 Maja biblioteki należy nadać wygląd uroczysty przyozdabiając ją kwiatami, czerwonymi flagami, hasłami oraz portretami wielkich przywódców klasy robotniczej i przodowników pracy. Na pierwszym planie umieścić wystawę książek obrazującą historię ruchu robotniczego (materiał znajdują bibliotekarze w poszczególnych numerach Poradnika Bibliotekarza, oraz w dodatkowo załączonym spisie). Byłoby wskazane wykonać album - katalog zawierający zestawienie książek na ten temat.

2. Dla uczczenia rocznicy urodzin Karola Marksa dobrze będzie zorganizować w bibliotece odczyt poświęcony twórcom i teoretykom naukowego socjalizmu ze szczególnym podkreśleniem znaczenia nauki Marksa. Pożądane jest przygotowanie dyskusji nad wybranymi zagadnieniami marksizmu - leninizmu (w sprawie prelegenta należy się zwrócić do miejscowej komórki PZPR).

3. Dla uczczenia śmierci Jarosława Dąbrowskiego można urządzić wieczór żywego słowa, łącząc go z zagadnieniami Komuny Paryskiej. Wielką pomocą przy organizowaniu takiego wieczoru będzie książka „O Komunie Paryskiej“ (opr. Władysława Fortnowskiego W-wa 1950 WPW s. 164).

Pełne zestawienie książek o Komunie Paryskiej znajdują bibliotekarze w nrze 2/1951 „Poradnika Bibliotekarza“.

P R Z Y K Ł A D O W Y P R O G R A M W I E C Z O R U

1. Zagajenie. Krótki referat o Komunie Paryskiej z wysunięciem na plan pierwszy zagadnienia udziału w niej Polaków. (Jako materiały mogą posłużyć dwa pierwsze artykuły wspomnianej książki: *Włodzimierz Lenin — Pamięci Komuny; Karol Marks — O wojnie domowej we Francji*).
2. Sylwetka Jarosława Dąbrowskiego (artykuł M. Złotorzyckiej w tejże książce).
3. Recytacje (np. Wł. Broniewskiego „Komuna Paryska“. Fragmenty. W. Słobodnik — „Mury paryskie mają głos“ i in. również ze wspomnianej książki).
4. Pieśni rewolucyjne.
5. Międzynarodówka (dobrze przypomnieć uczestnikom wieczoru, że powstała ona w 1871 roku, ułożona przez Eugeniusza Pottier, uczestnika Komuny).

Salę w tym dniu trzeba odpowiednio przygotować, przystroić flagami, kwiatami, wykorzystać wszystko, co może podnieść nastrój i powagę uroczystości. Na wystawie i w prelekcji należy uwzględnić innych Polaków, bohaterów walk wolnościowych.

4. W związku z rocznicą napadu USA na Koreę można zorganizować przegląd prasy poświęconej temu zagadnieniu od dnia wybuchu wojny, aż do chwili obecnej. Duży nacisk należy położyć na uprzytomnienie zebranym zaborczej polityki imperializmu, która dążyła do wolnościowych krajów (Vietnam, Malaje). Na ten dzień należy zgromadzić wszelkie materiały pomocnicze: wystawę książek o Korei, Vietnamie, Malajach i Chinach, rozwiesić mapy, zgromadzić wycinki z gazet i czasopism itp.

5. Dobrą formą powiązania czytelnika z twórczością Słowackiego i Puszkina będzie np. zorganizowanie wieczoru żywego słowa. W programie tej uroczystości winna znaleźć się pogadanka wygłoszo-

na przez zaproszonego prelegenta nauczyciela, bibliotekarza lub wyrobionego czytelnika, o twórczości Słowackiego i Puszkina, akcentująca szczególnie te momenty, które zbliżają wielkich poetów do zagadnień światopoglądu socjalistycznego. Resztę wieczoru mogą wypełnić urywki utworów poetów wygłaszane indywidualnie lub zbiorowo przez zaproszonych artystów lub zdolnych czytelników. Można też urozmaicić wieczór wykonaniem pieśni do słów Słowackiego i Puszkina.

6. W związku z rocznicą śmierci Maksyma Gorkiego i przypadającą w tym samym czasie rocznicą urodzin Martina Andersena Nexö, postępowego pisarza współczesnego, należy zorganizować wystawę książek Gorkiego i Nexö, oraz uwzględnić innych autorów, którzy swoją twórczością demaskują ustrój kapitalistyczny wnosząc jednocześnie wkład w utrwalenie postępu i pokoju na świecie (zob. wyżej p. II. 6).

7. W związku z 200-leciem urodzin Hugona Kołłątaja należy urządzić obchód poświęcony Kołłątajowi i innym przedstawicielom postępowej myśli Wieku Oświecenia i Reform w Polsce, Stanisławowi Konarskiemu, Ignacemu Krasickiemu i Stanisławowi Staszycowi. Zadaniem obchodu winno być spopularyzowanie wśród najszerszych mas postępowych myśli polskich reformatorów XVIII w. (Bibliografia w załączeniu).

8. Na Święto Morza należy przygotować wystawę książek o tematyce morskiej z uwzględnieniem książek o polskich przodownikach morza.

IV.

W wytycznych za poprzednie kwartały zamieszczono inne formy pracy z czytelnikiem, które z powodzeniem mogą być wykorzystane przy przeprowadzeniu imprez związanych z rocznicami i uroczystościami II kwartału b. r.

Zwraca się również uwagę na konieczność wykorzystania witryn okiennych na urządzenie wystaw.

Uwagi dla bibliotek szkolnych.

V. Zagadnienia wymienione w wytycznych winny być wykorzystane w bibliotekach szkolnych. Szczególniej w klasach starszych wskazane jest, by szkolni bibliotekarze przy organizacji imprez korzystali z pomocy nauczycieli-specjalistów. W razie trudności organizacyjnych lub braku odpowiednich książek należy zwrócić się o pomoc do biblioteki wojewódzkiej, miejskiej lub powiatowej.

BIBLIOGRAFIA

Historia ruchu robotniczego

Książki popularno-naukowe

1. *Bierut B.* — Podstawy ideologiczne PZPR, W-wa 1949 KiW s. 143.
2. *Daniszewski T.* — 1 Maja. 60 lat Święta międzynarodowej solidarności. Na podstawie materiałów i dokumentów opracował... W-wa 1950 KiW s. 4, nlb. VIII, 229.
3. *Daniszewski T.* — Feliks Dzierżyński, W-wa 1948 „Książka“ s. 120, 3 nlb. tabl. 14.
4. *Daniszewski T.* — Z dziejów walk proletariatu polskiego. W-wa 1950 Rad. Inst. Wyd. s. 101, 10 nlb.
5. Jak walczyli i zwyciężali robotnicy i chłopcy w Polsce. W-wa 1950 KiW s. 60, 2 nlb. (B-ka Szkolenia Partyjnego).
6. Jak walczyli i zwyciężali robotnicy i chłopcy w Rosji. W-wa 1950 KiW s. 44 (B-ka Szkolenia Partyjnego).
7. *Juryś R.* — Pamięci bohaterów W. Hübnera, H. Rutkowskiego, W. Kniewskiego, N. Botwina. W-wa 1950 KiW s. 62, 1 nlb.
8. *Kowalczyk J.* — Rok przełomu. Przyczynek do historii jednolitego frontu w Polsce przedwrzesniowej. W-wa 1949 KiW s. 50, 2 nlb.
9. *Lenin W. I.* — Pierwszy Maja. Artykuły, ulotki i inne materiały. W-wa 1950 KiW s. 77, tabl. 2 (B-ka Klasyków Marksizmu).
10. [*Marchlewski J.*] — Julian Marchlewski. W-wa 1950 KiW s. 153 (Wydz. Historii Partii KC PZPR).
11. 1 Maja 1890—1950. W-wa 1950 KiW s. 30, 2 nlb.
12. *Pieck W.* — W walce o nowe Niemcy. W-wa 1950 KiW s. 365.
13. *Thorez M.* — Syn Ludu. W-wa 1950 KiW s. 184, 2 nlb.
14. *Werfel R.* — Pamięci Mariana Kasprzaka. W-wa 1950 KiW s. 22 (Wydz. Historii Partii KC PZPR).
15. *Oelssner F.* — Kompromis gotajski i czego on uczy. W-wa 1950 KiW s. 68.

Literatura piękna

1. *Aragon L.* — Człowiek komunista. Tłumaczyli O. i J. Ziemiłscy. Wiersze przełożył J. Zagórski, W-wa 1950 KiW s. 185, 1 nlb.
2. *Aragon L.* — Komunisci (Luty — Wrzesień 1939). Przekł. R. Matuszewski i A. Sandauer. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 243, 1 nlb.

3. *Bielicki M. L.* — Towarzysze walki. W-wa 1950 PIW s. 138, 3 nlb.
4. *Bredel W.* — Ojcowie. Przekł. autor. A. Linke. W-wa 1950 PIW. s. 447.
5. *Peterson J.* — Nasza ulica. Kronika pisana w sercu faszystowskich Niemiec 1933/34. Przekład autor. A. Linke. W-wa 1949 PIW. s. 243 1 nlb.
6. *Seghers A.* — Umarli pozostają młodzi. Przekł. J. Maliniak. W-wa 1949 „Czytelnik“ s. 537.
7. *Seghers A.* — Towarzysze. Przekł. W. Kragen. W-wa 1950 „Czytelnik“ s. 220, 1 nlb.
8. *Turlejska M.* — Uniwersytety rewolucji i inne opowiadania. W-wa 1950 KiW s. 94.
9. *Warneńska M.* — Czerwona kokarda. W-wa 1950 Prasa Wojskowa s. 213, 1 nlb.

Wielcy reformatorzy XVIII w.

1. *Leśniodorski B.* — Kuźnica Kołłątajowska — Wybór źródeł. Wrocław 1949 Zakł. Nar. im. Ossolińskich s. LXXXI, 251 (B-ka Narodowa).
2. *Łukaszewicz W.* — Szymon Konarski. W-wa 1948 „Książka“ s. 233, 2 nlb.
3. *Ostrowski A.* — Kołłątaj — ojciec polskiej demokracji. W-wa 1946 „Czytelnik“ s. 166.
4. *Smoleński W.* — Kuźnica Kołłątajowska. W-wa 1949 „Książka“ s. 174, 2 nlb.
5. *Smoleński W.* — Przewrót umysłowy w Polsce wieku XVIII. Studia historyczne. Wyd. 3 przedm. W. Bieńkowskiego. W-wa 1949 PIW s. 302
6. *Krasicki I.* — Utwory wierszowane w wyborze. W-wa 1947 „Książka“ s. 148, 2 nlb. XII.
7. *Staszic S.* — Wybór pism. W-wa 1948 „Książka“ s. 141.

Artykuły z czasopism

1. Trybuna Ludu 10 luty 1951 r. nr 41(741) r. IV
2. „ „ 13 „ „ nr 44(744) „
3. „ „ 14 „ „ nr 45(745) „
4. „ „ 15 „ „ nr 66(766) „

Przypisek Redakcji: W r. 1950 Ministerstwo Oświaty (Naczelna Dyrekcja Bibliotek) dwukrotnie wydało i rozesłało do bibliotek wytyczne w sprawie organizacji imprez propagandowych i wychowawczych w bibliotekach — na IV kwartał 1950 r. oraz na I kwartał roku 1951.

Wytyczne na IV kwartał 1950 r. podały aktualną w tym okresie tematykę oraz krótkie wskazówki metodyczne w sprawie organizacji wystaw bibliotecznych, sporządzania adnotowanych spisów zagadnieniowych, plakatów czytelniczych, wieczorów żywego słowa i wieczorów dyskusyjnych.

Wytyczne na I kwartał 1951 oprócz tematyki i form akcji ze wskazówkami metodycznymi zawierały zalecające zestawienia literatury na tematy: Walka o pokój. Pisarze nagrodzeni Honorową Nagrodą Pokoju. Plan 6-letni. Międzynarodowy Dzień Kobiet. Książki Lenina i o Leninie. Dodatkowo wydano wytyczne w związku z zagadnieniem sojuszu robotniczo - chłopskiego, wraz z informacjami bibliograficznymi. Na Międzynarodowy Dzień Kobiet wydano nadto obszerniejsze zestawienie bibliograficzne poświęcone sprawie kobiecej, podające w wyborze literaturę popularno - naukową, publicystyczną i beletrystyczną w następujących punktach: Zagadnienia ogólne. Kobieta w pracy i walce (Polska, ZSRR). Co Polska Ludowa dała kobietom. Co kobieta powinna wiedzieć o bezpieczeństwie i higienie pracy, o higienie i zdrowiu, o chorobach. Kobieta matka, opiekunka, wychowawczyni (macierzyństwo, opieka nad dzieckiem chorym i ułomnym, wychowanie dziecka).

Udział bibliotek w zwalczaniu analfabetyzmu

Ministerstwo Oświaty pismem z dn. 4.12.1950 nr. NDB/Cz-5303/5 podało następujące wskazówki w sprawie udziału bibliotek w zapobieganiu wtórnemu analfabetyzmowi:

W celu zapobiegania wtórnemu analfabetyzmowi Ministerstwo Oświaty zaleca wszystkim Kierownikom bibliotek otoczenie opieką słuchaczy kursów początkowego nauczania. Kierownicy Bibliotek zechcą zwrócić się na szczeblu wojewódzkim do wizytatorów Walki z Analfabetyzmem w Wydz. Oświaty Prez. WRN, na szczeblu powiatu do podinspektorów WA lub OD w Prez. PRN w sprawie:

- 1) otrzymania imiennej listy z adresami absolwentów kursów początkowego nauczania,
- 2) ustalenia terminu wycieczki uczestników kursów do miejscowej biblioteki.

Na przyjęcie wycieczki należy przygotować w bibliotece wystawki książek wartościowych i łatwych przeznaczonych dla absolwentów, wystawki książek na aktualne tematy (Plan 6-letni, walka o pokój, współzawodnictwo pracy itp.), oraz wystawki książek popularno - naukowych (życiorysy, książki o technice, o biologii, astronomii, geografii, higienie itp.). Zwiedzającym należy wręczyć przygotowane zaproszenie treści podanej w załączniku, a pozostałym przesłać je pocztą.

Absolwentów zgłaszających się do biblioteki należy otoczyć specjalnie staranną opieką. Ważny zwłaszcza będzie umiejętny wybór pierwszej książki, która może zdecydować, czy nowozapisany będzie tylko przelotnym gościem biblioteki, czy też zostanie jej stałym czytelnikiem.

Pierwsza książka musi być łatwa, wartościowa i interesująca pod względem treści i dobrze opracowana graficznie (duży, czytelny druk).

Przy zwrocie książki bibliotekarz winien sprawdzić, czy podobała się absolwentowi i w dalszym ciągu dopomagać mu w ewentualnych trudnościach przy wyborze.

Byłoby bardzo pożądane zorganizowanie dla absolwentów wieczorów głośnego czytania i opowiadania, oraz wieczorów poświęconych omówieniu książek już przeczytanych.

W sprawozdaniu miesięcznym biblioteki należy podać ilość absolwentów, którzy pozostali stałymi czytelnikami bibliotek.

Do pisma załączono wzór „zaproszeń do korzystania z bibliotek“, wysyłanych do absolwentów kursów początkowego nauczania, czy do innych osób, wskazanych np. przez zarządy placówek organizacji masowych czy przez czytelników biblioteki.

Wytyczne przygotowań do Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy

Ministerstwo Oświaty pismem nr II W-2060/51 podało wytyczne do przygotowań planowanego na maj bież. roku „Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy“. Cytujemy z nich wskazówki ogólne dotyczące zadań polityczno - wychowawczych „Tygodnia O. K. i P.“, wskazówki dla wydziałów oświaty i dla szkół, wiążące się ze sprawami czytelnictwa i bibliotek, oraz wskazówki dla bibliotek powszechnych.

Oto pełny tekst ogólnej części „Wytycznych“:

Celem tegorocznego Tygodnia OKP w zakresie oświaty jest wzmocnienie udziału najszerszych mas, a przede wszystkim pracowników resortu oświaty, nauczycieli i pracowników administracji, młodzieży i rodziców, pracowników sieci bibliotecznej i aktywnego czytelniczego bibliotek w szerokim froncie narodowej walki o pokój i realizację planu 6-letniego. Dla wypełnienia tych zadań należy:

Data

Biblioteka

w

ul.

Do

Ob.

w

Biblioteka nasza pragnęłaby bardzo pozyskać Obywatela jako swego stałego czytelnika. Posiadamy wiele ciekawych i o różnorodnej treści książek, które mogą się przydać Obywatelowi do dalszego kształcenia, do zdobywania nowych wiadomości, do pogłębienia świadomości politycznej i ideologicznej, do ulepszenia dotychczasowych metod pracy zawodowej oraz do godziny rozrywki.

Biblioteka nasza chętnie doradzi i dopomoże wybrać książki, które mogą zainteresować Obywatela.

Liczymy i czekamy na to, że Obywatel zechce nas odwiedzić w celu przejrzenia książek i wybrania sobie odpowiedniej.

Biblioteka jest czynna w dn.

w godz. od do

Korzystanie z biblioteki jest BEZPŁATNE.

Kierownictwo Biblioteki.

Redakcja „Bibliotekarza“ prosi czytelników o nadsyłanie informacji o przebiegu i wynikach akcji bibliotek w zakresie zwalczania powrotnego analfabetyzmu oraz o podawanie własnych projektów organizowania tej akcji, tak niesłychanie doniosłej dla podniesienia ogólnego stanu kulturalnego narodu polskiego do wysokiego poziomu kultury socjalistycznej.

- 1) wzmocnić i pogłębić udział szkoły i placówek oświatowych, nauczycielstwa i młodzieży w walce o wyniki nauczania i o socjalistyczne wychowanie
 - przez pogłębianie uczuć patriotyzmu i dumy narodowej z osiągnięć Polski Ludowej;
 - przez popularyzowanie dorobku Polski Ludowej w dziedzinie oświaty w przeciwstawieniu do zacofania kulturalnego okresu międzywojennego;
 - przez popularyzowanie postępowych tradycji w kulturze i oświacie Polski;
 - przez ściślejsze powiązanie szkoły z życiem politycznym, społecznym i gospodarczym kraju;
 - przez szersze zaznajamianie młodzieży z rozwojem nowej wspaniałej techniki w naszym kraju;
 - przez rozwijanie uczucia miłości do narodów

radzieckich i chorążego pokoju Wielkiego Stalina;

- przez popularyzowanie wielkich osiągnięć Związku Radzieckiego w zakresie nauki, oświaty i socjalistycznej kultury;
 - przez popularyzowanie korzyści płynących z pomocy i oparcia się o doświadczenia pierwszego państwa socjalistycznego;
 - przez budzenie uczucia solidarności z walczącymi o pokój, o wyzwolenie narodowe ludami kolonialnymi i masami pracującymi krajów kapitalistycznych;
 - przez budzenie nienawiści do wrogów pokoju i ludzkości, do amerykańsko - hitlerowskich agresorów imperialistycznych, do wrogów klasowych i zdrajców narodu;
 - przez pokazywanie upadku i rozkładu kosmopolitycznej kultury państw kapitalistycznych;
- 2) propagować kształcenie się i czytelnictwo jako środki podniesienia poziomu politycznego i zawodowego;
 - 3) mobilizować masy pracujące do aktywnego współdziałania w procesie socjalistycznego wychowania młodego pokolenia;
 - 4) mobilizować społeczeństwo do pomocy szkole“.

Wskazówki szczegółowe, dotyczące metod i form pracy, zalecają różnorodność form oddziaływania i mobilizowania społeczeństwa oraz pozostawienie swobody w realizowaniu podanych założeń w zależności od środków i możliwości każdej szkoły i placówki oświatowej w terenie.

Wśród podanych przykładowo form realizacji założeń „Tygodnia“ następujące wiążą się bezpośrednio ze sprawami bibliotek i czytelnictwa:

Wydziały Oświaty Prezydów Wojewódzkich i Powiatowych Rad Narodowych... ułatwią i zorganizują wycieczki uczniów do bibliotek, drukarni, muzeów, na wystawy i kiermasze książki.

Szkoły podstawowe i średnie wszystkich typów... zorganizują wycieczki do drukarni, bibliotek, na wystawy, kiermasze, loterie książkowe; uwzględnią w zobowiązaniach 1-majowych prace związane z „Tygodniem O. K. i P., m. in.: porządkowanie bibliotek i pracowni, propaganda czytelnictwa; wyzyskują swój 1-majowy program artystyczny w występach dla świetlic wiejskich, fabrycznych, wojskowych; zorganizują spotkania z literatami, przedstawicielami prasy, przodownikami i racjonalizatorami, dyskusje nad książkami.

Podobne wskazówki otrzymały *szkoły dla pracujących*.

Wskazówki dla *bibliotek powszechnych* podajemy dosłownie:

Biblioteki powszechne:

- 1) przygotowują różnorodne imprezy oświatowe dla spopularyzowania osiągnięć bibliotek powszechnych w Polsce Ludowej oraz ich pracy wychowawczej i społecznej;
- 2) spopularyzują za pomocą książki i prasy najaktualniejsze zagadnienia życia bieżącego w myśl ogólnych założeń T. OKP;
- 3) zdobędą nowych czytelników i dotrą z postępową książką do warstw robotniczo - chłopskich;
- 4) urządzają wystawy z uwzględnieniem następujących zagadnień: marksizm - leninizm, ZSRR — jego osiągnięcia i przodująca rola w świecie; Polska i jej osiągnięcia w budowie podstaw socjalizmu; postępowe tradycje nauki i kultury polskiej (Kołłątaj, Śniadeccy, Konarski i inni); osiągnięcia krajów Demokracji Ludowej w dziedzinie politycznej i kulturalnej; walka o pokój — z wykazaniem zbrodniczej polityki wojennej krajów imperialistycznych;
- 5) zorganizują na terenie własnym (z uwzględnieniem punktów bibliotecznych oraz w zakładach pracy, klubach racjonalizatorów, spółdzielniach produkcyjnych, świetlicach, domach kultury itp.) wieczory dyskusyjne, spotkania z autorami, wieczory żywego słowa itp.;
- 6) przystąpią do realizacji konkursu czytelniczego pod hasłem: „Książka pomocą w zrozumieniu zagadnień dnia dzisiejszego“;
- 7) zwerbują do biblioteki i otoczą specjalną opieką absolwentów początkowego nauczania;
- 8) uruchomią nowe koła samokształceniowe i otoczą opieką już istniejące;
- 9) zorganizują akcję księgonoszy w miejscowościach, gdzie czytelnictwo jest słabo rozwinięte;
- 10) przygotowują i rozpowszechniają zagadnieniowe spisy literatury, na tematy najbardziej aktualne — p. t. „Co czytać o...“;
- 11) uruchomią po jednej nowej placówce bibliotecznej w województwie (w dzielnicy robotniczej);
- 12) wytypują przodowników czytelnictwa i przodujących bibliotekarzy i opublikują ich nazwiska;
- 13) biblioteki wyżej zorganizowane pomogą placówkom mniejszym zasilając je imprezami, plakatami czytelniczymi, zagadnieniowymi spisami literatury itp.

Wszystkim podległym urządóm, zakładóm i instytucjom poleciło Ministerstwo jak najszybsze przystąpienie do prac przygotowawczych oraz zapewnienie odświętnego wyglądu wszystkich budyn-

ków i lokali placówek oświatowych w okresie „Tygodnia“. Dokładny termin rozpoczęcia i czas trwania imprez będzie podany oddzielnie.

Pierwszomajowy apel o wzmózenie współzawodnictwa pracy w bibliotekach

Koleżanki i Koledzy!

W wielkim momencie dziejowym, gdy rozstrzygają się losy świata, sprawy pokoju i wojny, gdy rozpętanemu przez imperialistów wyścigowi zbrojeń Związek Radziecki i kraje Demokracji Ludowej przeciwstawiają wyścig twórczej, konstruktywnej pracy — naród polski z klasą robotniczą na czele z każdym dniem potęguje swe siły, doskonalą swą działalność, jednoczy się w szeregach Frontu Narodowego do walki o pokój i socjalizm.

Socjalistyczne współzawodnictwo pracy ogarnia wszelkie dziedziny życia zbiorowego, usprawnia je, podnosi wydajność produkcji, wyzwala energię i talenty człowieka pracy, które system kapitalistyczny dławili i wyzyskiwał. Cały kraj obejmuje przed 1-majowym świętem klasy pracującej fala zobowiązań produkcyjnych — jako odpowiedź na zamachy imperialistów przeciw pokojowi, jako odzew na manifestowaną przez klasę pracującą krajów kapitalistycznych, mimo ucisku i terroru, wolę obrony pokoju.

Ruch współzawodnictwa pracy od wielu miesięcy ogarnia również i biblioteki polskie, staje się coraz poważniejszym czynnikiem doskonalenia ich działalności, rozwoju czytelnictwa, pogłębiania roli bibliotek w socjalistycznym wychowaniu, w upowszechnianiu naukowego światopoglądu marksistowsko-leninowskiego. Jednakże ruch ten nie objął jeszcze ogółu bibliotekarzy i bibliotek, a osiągnięte już przez wielu kolegów dobre wyniki i zastosowane w różnych ośrodkach kraju nowe metody współzawodnictwa nie są powszechnie znane, nie wykorzystuje się ich do zachęcania opieszłych, do pouczania nieumiejętnych.

Prezydium Zarządu Głównego Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich apeluje gorąco do ogółu bibliotekarzy polskich, aby nasilenie i usprawnienie współzawodnictwa pracy bibliotek stało się głównym punktem ich ambicji, aby zwiększyło do najwyższego stopnia wydajność naszego udziału w realizacji Planu 6-letniego i walce o pokój.

Zarządy Kół Związku i wszyscy jego członkowie winni dołożyć wszelkich starań, by indywidualne i zespołowe zobowiązania pierwszomajowe podjęte w bibliotekach zostały wykonane terminowo i w sposób jak najbardziej doskonały, aby wyniki tych zobowiązań podano do publicznej wiadomości.

Dzień Pierwszy Maja i okres Tygodnia Oświaty winny stać się okazją do rozszerzenia zasięgu długofalowego współzawodnictwa bibliotek, do przystępowania do współzawodnictwa przez tych kolegów i te biblioteki, które dotychczas tego nie uczyniły.

Wszystkie komórki organizacyjne Związku powinny uczynić sprawę współzawodnictwa pracy bibliotek główną treścią swoich poczynań i korzystając z pomocy władz szkolnych i aparatu instruktorskiego bibliotek wojewódzkich stworzyć i utrzymywać w stałej aktywności Wojewódzkie i Powiatowe Komisje Współzawodnictwa Pracy Bibliotek.

Należy dołożyć wszelkich starań, by współzawodnictwo pracy bibliotek uzyskało poparcie partii, rad narodowych i organizacji masowych, by zainteresować nim szeroki ogół czytelników, gdyż jest to sprawa ogólna, dotycząca podniesienia kulturalnego i świadomości politycznej szerokich mas.

W okolicznościowych zobowiązaniach i we współzawodnictwie długofalowym należy podejmować prace konkretne, najbardziej użyteczne, prowadzące do usprawnienia działalności bibliotek, podniesienia liczby czytelników, objęcia czytelnictwem mas pracujących miast i wsi, przyciągania do bibliotek absolwentów kursów początkowego nauczania, wzmózenia czytelnictwa literatury wychowującej politycznie i kształcącej zawodowo.

Należy prowadzić stałą zorganizowaną wymianę doświadczeń ze współzawodnictwa pracy bibliotek na zebraniach związkowych, naradach roboczych i w prasie. Należy stale przysyłać do Zarządu Głównego wszelkie materiały dotyczące organizacji współzawodnictwa pracy i jego wyników.

Redakcje pism związkowych winny stale informować ogół bibliotekarzy o przebiegu i stanie współzawodnictwa, analizować na swych łamach i przekazywać ogółowi doświadczenia kolegów z tego zakresu.

Zarząd Główny ZBiAP uzyskał zapewnienie Ministerstwa Oświaty, że aparat administracyjny Naczelnej Dyrekcji Bibliotek oraz aparat terenowy resortu Oświaty będzie służył wszelką potrzebną pomocą w organizowaniu współzawodnictwa pracy w bibliotekach. Jednakże inicjowanie i kierowanie współzawodnictwem pracy bibliotek, masowego ruchu, w którym wyraża się

świadomy socjalistyczny stosunek do wielkich zadań, jakie stawia przed nami Partia i Rząd, winny być zadaniem naszej organizacji, zwycięską próbą naszych sił.

PREZYDIUM ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZBiAP

Od Redakcji. Podejmując apel Zarządu Głównego ZBiAP przeznaczymy znaczną część następnego numeru sprawom współzawodnictwa, podając materiały z terenu i ich analizę. Pracę tę będziemy kontynuować w stałej rubryce „Z frontu współzawodnictwa pracy“.

Projekt normy inwentarza bibliotek naukowych

Komisja Bibliotekarska Polskiego Komitetu Normalizacyjnego opracowała projekt normy inwentarza dla bibliotek naukowych, która zostanie oficjalnie ogłoszona w Wiadomościach P. K. N.

Podajemy tekst projektu, by zaznajomić z nim ogół kolegów. Uwagi i zastrzeżenia do projektu można zgłaszać do 3 miesięcy od chwili oficjalnego ogłoszenia, po czym norma staje się obowiązująca. (Red.).

INWENTARZ KSIĄŻEK DLA BIBLIOTEK NAUKOWYCH

1. *Przedmiotem* normy jest inwentarz książek, który powinno się stosować w bibliotekach naukowych.
2. *Określenie.* Inwentarz (księga inwentarzowa) książek jest podstawowym dokumentem, służącym do identyfikowania książek (druków) wchodzących w skład zbiorów danej biblioteki.
3. *Normy związane* : PN
Formaty papieru P — 02001
Papier do pisania zwykły . . . P — 95501
4. *Materiał.* Inwentarz książek należy drukować na papierze wysokogatunkowym wg PN/P — 95501 „Papier do pisania zwykły“ klasy I lub II o gramaturze 90 + 140 g/m².
5. *Wymiary* strony inwentarza książek powinny odpowiadać formatowi papieru A 3 wg PN/P — 02001.
6. *Objętość księgi inwentarzowej.* Druki powinny być ujęte w księgę obejmującą 50 + 250 kart zadrukowanych obustronnie.
7. *Karta wstępna* nierubrykowana powinna zawierać na pierwszej stronie pośrodku napis:

Biblioteka

..... *)

Inwentarz książek

Nr -

*) nazwa biblioteki.

8. *Wskazówki prowadzenia inwentarza* należy umieścić na odwrotnej stronie karty wstępnej o treści według załącznika 1.
9. *Układ druku*, rodzaj i wielkość czcionek oraz grubość linii na stronach rubrykowanych powinny być zgodne ze wzorem (załącznik 2).
10. *Oprawa księgi.* Format księgi A 3 w układzie pionowym. Księga powinna być oprawiona w tekturę i płótno lub w tekturę i papier introligatorski, a grzbiet i rogi w płótno.

Na przedniej okładce i na grzbiecie u góry należy wytłoczyć napis, jak na pierwszej stronie karty wstępnej.

Załącznik 1

WSKAZÓWKI PROWADZENIA INWENTARZA KSIĄŻEK DLA BIBLIOTEK NAUKOWYCH

1. *Zasady ogólne prowadzenia inwentarza.*
 - 1.1. *Numeracja pozycji.* Przed użyciem inwentarza należy wszystkie pozycje kolejno ponumerować.
 - 1.2. *Jednostka inwentarzowa.* Każda pozycja inwentarza służy do zapisania, zależnie od przyjętej metody inwentaryzacji, bądź jednego egzemplarza całego wydania bez względu na składającą się na nie liczbę tomów, bądź każdego oddzielnego woluminu.

- 1.3. *Podstawa zapisu.* Zapisu dokonuje się na podstawie karty katalogowej i książki.
- 1.4. *Numeracja książek.* Umieszczenie numeru inwentarzowego na książce następuje bezpośrednio po zapisaniu jej do inwentarza.
- 1.5. *Technika zapisu.* Granic rubryk nie powinno się przekraczać; dopuszczalne jest skracanie tytułów i wyrazów.

Nie należy zapisów w inwentarzu wymazywać, wyskrobywać lub zaklejać. Błędy i omyłki przekreśla się, wprowadzając poprawki czerwonym atramentem. W uwadze umieszcza się datę i skrót podpisu osoby uprawnionej do robienia poprawek.

2. *Wypełnianie poszczególnych rubryk inwentarza.*
- 2.1. *Nr inwentarza.* Znak miejsca. Górną część zajmuje bieżący numer inwentarza, w dolnej części wpisuje się sygnaturę lub dopełniający znak formatu, jeśli znak miejsca nie pokrywa się z numerem inwentarza.
- 2.2. *Opis dzieła.* Wpisuje się w ustalonej kolejności następujące szczegóły opisu dzieła: autor, tytuł, kolejność wydania, miejsce i rok wydania, wyliczenie tomów (przy dziełach wielotomowych), rodzaj oprawy.
- 2.3. *Liczba woluminów* odpowiada liczbie jednostek introligatorskich. Wpisuje się ją atramentem,

jeśli przyjęto jako jednostkę inwentarzową egzemplarz całego wydania i biblioteka posiada je w całości; ołówkiem zaś, gdy kompletu jeszcze nie ma. Gdy jest współprawnych kilka dzieł, liczbę woluminów wpisuje się tylko przy pierwszej pozycji, w następnej stawia się poziome kreski; w uwagach zaś pierwszej pozycji zaznacza się: Współprawne Nry ...

- 2.4. *Sposób i źródło nabycia.* Podaje się w skrócie sposób nabycia: K (= kupno), W (= wymiana), D (= dar), E (= egzemplarz obowiązkowy biblioteczny), P (= przydział), I (= inne sposoby nabycia), oraz znak pozycji rejestru (księgi) przybytków, a gdy się go nie prowadzi — źródło nabycia.
- 2.5. *U w a g i.* W rubryce tej zapisuje się dostrzeżone błędy i omyłki (między innymi przeniesienie z jednej pozycji inwentarza do drugiej), ubytek książki (z powołaniem się na odpowiedni protokół lub księgę ubytków), numery dzieł współprawnych, nadto wiadomości o osobliwych właściwościach książki, jak: uszkodzenie i braki w egzemplarzu, zapiski pochodzeniowe, szczególnie format lub materiał, na którym druk odbito, szczególna technika powielenia, osobliwsza oprawa itp.

Załącznik 2.

WZÓR INWENTARZA KSIĄŻEK *)

Nr inwentarza	O P I S D Z I E Ł A	Liczba wol.	Sposób i źródło nabycia	U W A G I
Znak miejsca				
1	2	3	4	5

itd. — 10 pozycji na stronie.

*) Podany w pomniejszeniu. Wymiary oryginału: szerokość kolumny 23,5 cm, wysokość 37 cm (nagłówek 2 cm i 10 rubryk po 3,5). Szerokość rubryk pionowych: 1 — 3,4 cm; 2 — 11 cm; 3 — 1,5 cm; 4 — 3,1 cm; 5 — 4,4 cm.

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

Z ZAGADNIĘŃ BIBLIOTEKARSTWA I CZYTELNICTWA W PRASIE

Korespondencyjne kursy bibliotekarskie w Z. S. R. R. — Dodatki do gazet a czytelnictwo książek. — Upowszechnianie czytelnictwa na wsi. — Opinia bibliotekarza o „Historii nauki polskiej w monografiach“.

„*Życie Nauki*“, miesięcznik poświęcony zagadnieniom nauki i nauczania w szkołach wyższych, społecznej roli nauki i jej organizacji, oraz sprawom Sekcji Szkół Wyższych Z. N. P., nie po raz pierwszy używa swych łamów dla omawiania i analizowania spraw bibliotekarskich.

W nr 3—4 z r. 1950 tego pisma z zainteresowaniem czytaliśmy art. kol. *Handelsmanówny* pt. „Zasady nowej organizacji bibliotek w szkołach wyższych“. Obecnie w tymże piśmie (Nr 9—10 z roku 1950, s. 875—877) ta sama autorka umieszcza art. „Szkolenie bibliotekarzy. Zaoczne — korespondencyjne — kursy bibliotekarskie w Z. S. R. R.“, przedstawiając w nim pożyteczny materiał doświadczalny Zw. Radzieckiego, mogący oddać usługi w związku z rozwijającą się naszą akcją szkolenia tak bardzo potrzebnego nowego narybku bibliotekarskiego, jak również dokształcania już zatrudnionych bibliotekarzy. Wymieniony artykuł jest częściowo uzupełnieniem art. kol. *E. Pawlikowskiej* pt. „Kształcenie korespondencyjne bibliotekarzy w Z. S. R. R.“ („Bibliotekarz“, Nr 7—8 z r. 1950, s. 114—116), a przeważnie podaje te same informacje. Zreferujemy parę uzupełniających, charakterystycznych momentów. Nowych adeptów zawodu bibliotekarskiego kształcą w Związku Radzieckim specjalne zawodowe szkoły bibliotekarskie. Droga kształcenia się bibliotekarskiego bynajmniej nie zamyka się na tych szkołach. Przed ich absolwentami otwiera się szeroko rozgałęziona sieć instytucji, ułatwiających osiągnięcie specjalizacji wyższego stopnia wykształcenia. Na uwagę zasługują przede wszystkim kursy kształcenia zaocznego (korespondencyjnego), na których w r. 1945 młodzież z ukończoną szkołą zawodową stanowiła 50 proc. uczestników. Jeśli chodzi o bibliotekarzy z wyższym wykształceniem, to mają oni możliwość kontynuowania studiów naukowych w aspiranturze zaocznej przy Moskiewskim i Leningradzkim Instytucie Bibliotecznym oraz przy Państwowej Bibliotece Publicznej im. Sałtykowa - Szczedrina. Frekwencja na kursach wzrosła, gdy w r. 1949 wprowadzono wydawanie świadectw z ich ukończenia. Ważnym czynnikiem studiów jest kontrola prac studentów, przeprowadzona przez instytucje kulturalno - oświatowe i miejscowe oddziały Instytutów Bibliecznych. Tam, gdzie ta kontrola jest niedostateczna, procent przystępujących do egzaminów jest niski i wyniki pracy są słabe. Ważnym też problemem w nauczaniu zaocznym jest organizowanie sesji naukowo - egzaminacyjnych. Aby okres sesji uczynić atrakcyjnym dla słuchaczy, zjeżdżających się z różnych okolic kraju, uprzystępnia się im w tym czasie skarby kultury, teatry i biblioteki, zwłaszcza, jeśli sesja odbywa się w stolicy. W momencie rozpoczęcia przyjmowania zapisów na nowy kurs korespondencyjny należy już organizować potrzebne pomoce naukowe.

Niezmiernie ważną a nie analizowaną dotychczas sprawę lepszego niż dotąd wyzyskiwania tygodniowych dodatków do gazet dla celów popularyzacji wiedzy i upowszechniania czytelnictwa książek omawia *K. Wojciechowski* w art. „Nauka, kultura i sztuka w dodatkach do gazet“ („Nowa Kultura“ 1951, Nr 5, s. 3 i 4). Dobrze, iż sprawa ta wreszcie została rzeczowo i różnostronnie omówiona, a z rozważań wyciągnięto praktyczne wnioski. Oddziaływanie kulturalne gazet w Polsce Ludowej — stwierdza autor — zwiększyło się w porównaniu z okresem międzywojennym i objęło rzeczywiście szeroki ogół ludności. Twierdzenie to oparte jest na faktach: w zestawieniu z okresem 1918 — 1939 ilość dodatków tygodniowych do gazet w Polsce Ludowej niepomierne wzrosła, wzrosły też nakłady gazet i spadły ich ceny. Gazety szerzą aktualną wiedzę polityczną, w dodatkach umieszczane są wiadomości z zakresu kultury duchowej i technicznej. Czy jednak — co nas szczególnie interesuje — dodatki do gazet należycie służą sprawie książki, czy wiążą się z ruchem wydawniczym, czy informują o nowościach, o książkach, broszurach, o innych pismach? Autor konstatuje zgodnie z rzeczywistością znane i przykre pod względem kulturalnym fakty: „W tej dziedzinie nie widać uprawy, lecz niestety — kamienny ugór. Recenzje są rzadkością, a wzmianek bibliograficznych, przy których pomocy popularyzator odsyła czytelnika do rzeczy bardziej wyczerpującej, nie znajdujemy wcale“. Popularyzacja wiedzy w dziennikach nie może sprowadzać się do okrucich wiedzy w krótkich artykułach, do przelotnego budzenia ciekawości i zainteresowań. Z reguły konieczne są krótkie i ścisłe informacje i polecenia, gdzie i jak, w jakich książkach można zaspokoić rozbudzoną ciekawość i pogłębić omówiony temat. Popularyzacja wiedzy w dzienniku powinna służyć ideologii socjalistycznej, nie może też zacieśniać się do jednej dziedziny, np. humanistyki, lecz musi być wielostronna. Jaka rola przypada gazetce? „Rola gazety jest zainteresować tematem i wskazać na jego opracowanie w książce tak zachęcająco, aby po nią czytelnik sięgnął. Stąd konieczność podawania recenzji, wzmianek, pełnych tytułów książek w artykułach, wiadomościach o bibliotekach, o ich nowych zasobach, o innych pismach naukowych i technicznych. Informacje o książkach w prasie powodują ich większą poczytność“ (podkr. moje — M. P.). W ten sposób naturalna droga zainteresowania umysłowego będzie prowadzić od gazety do książki. Jak

brzmia wnioski autora: „*Nie obejdziemy się bez bibliografii rozumowanej... Dziennikarska służba informacyjna i placówki oświatowe muszą uzyskać pomoc w postaci przejrzystych wykazów książek z krótką ich charakterystyką*“ (podkr. moje — M. P.). Sprawa to nad wyraz pilna i aktualna.

„*Umiejętne wykorzystanie książki główną formą samokształcenia na wsi*“ — to tytuł artykułu Wł. Szczerby, umieszczonego w organie NKW Zjednoczonego Str. Ludowego, dzienniku „Wola Ludu“ (Nr 38 z 8.II.1951, s. 3). Autor przypomina, że Związek Samopomocy Chłopskiej rozwinął w ostatnim okresie intensywną akcję w kierunku upowszechnienia czytelnictwa na wsi i doprowadzenia odpowiedniej książki do świetlic gromadzkich. Oczywiście, że samo zaopatrzenie biblioteki świetlicowej w odpowiednią ilość dobrych książek, to tylko połowa zamierzonego rezultatu. Słusznie podkreślono, że „najważniejszą sprawą jest doprowadzenie do tego, by książki krążyły z rąk do rąk i były stale czytane“. Aby ten niesłychanie ważny cel osiągnąć lub przynajmniej przybliżyć się do niego, aby wciągnąć jak najszersze rzesze pracujących chłopów do czytania i umiejętnego korzystania z książki, Zarząd Główny ZSCh przy współudziale ZMP i SP zorganizował w lutym 1951 r. wielki konkurs dla czytelników bibliotek wiejskich. Zasadniczym celem konkursu ma być upowszechnianie na wsi wartościowej, przystępnej i pożytecznej książki. Każdy uczestnik konkursu czytelniczego zobowiązany jest do przeczytania przynajmniej 5 książek z podanych w wykazie, jaki posiada Powiatowy Zarząd ZSCh. Pięcioksiążkowe komplety według warunków konkursu miały być dobierane tak, aby w skład ich wchodziły: trzy powieści, jedna książka z zagadnień marksistowskich i jedna o treści rolniczej. Po przeczytaniu wybranych przez siebie 5 książek uczestnicy konkursu wypełniają ankietę, w której poza podaniem nazwiska, zawodu, wykształcenia, odpowiadając na pytania dotyczące książek, wyrażają opinię o jednej z nich. Dla indywidualnie wyróżnionych w konkursie przewidziano szereg nagród, a m. in. uzyskanie odznaki „Przodownika Czytelnictwa“ i związaną z tym bezpłatną wycieczkę do Warszawy, połączoną z wielu atrakcjami. Do konkursu przystępują również zespoły świetlicowe, czytelnicze i samokształceniowe, w których lektura odbywa się zbiorowo lub indywidualnie pod kierunkiem opiekuna grupy. Wykonanie prac konkursowych i wypełnienie ankiety obowiązuje jak w zgłoszeniu indywidualnym. Nagro-

dami dla zespołów są m. in.: biblioteczki wraz z urządzeniami, radioaparaty, przeźrocza. Przewidziane jest umieszczenie w czasopismach najciekawszych wypowiedzi o książkach i ogłoszenie wyników konkursu w prasie i przez radio.

Na łamach fachowej prasy bibliotekarskiej powinno by się znaleźć bliższe omówienie metod zastosowanych w konkursie, jego przebiegu i wyników.

Umieszczony w „*Życiu Nauki*“ (1950, Nr 9—10, s. 877—879) art. kol. T. Margula (Biblioteka Uniw. im. C. Skłodowskiej w Lublinie) „*Głos bibliotekarza w sprawie historii nauki polskiej*“ jest próbą uwag krytycznych o wydawnictwie naukowym ze specjalnego, bibliotekarskiego punktu widzenia. Omawianym dziełem jest „*Historia nauki polskiej w monografiach*“, wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności z r. 1948 dla uczczenia 75-lecia jej istnienia, stanowiące serię monografii, poświęconych całokształtowi rozwoju (od Średniowiecza czy Renesansu aż do roku jubileuszowego P. A. U.) w Polsce wszystkich dyscyplin od matematyki przez całe przyrodznawstwo, nauki społeczne i humanistyczne do filozofii włącznie. Całość wydawnictwa, nowego na naszym gruncie, przewidziana jest na trzydzieści kilka pozycji, składających się z małych zeszycików po 40 — 70 stron.

Recenzent wytyka wydawnictwu m. in. brak indeksów i zestawień bibliograficznych oraz wysuwa pod adresem redaktorów następných wydań szereg słusznych w zasadzie postulatów ze stanowiska „bibliotekarskiej“ czy też „czytelniczej racji stanu“.

M. Poz.

RECENZJE

MATERIAŁY K BIOBIBLIOGRAFII UCZONYCH SSSR. Moskwa 1940 nast. Akademia Nauk SSSR. Redaktor naczelny S. I. Wawilow, redaktorzy odpowiedzialni zmienni.

Wyżej wymienione wydawnictwo otrzymał ostatnio Zarząd Gł. Zw. BIAP w drodze wymiany z B-ką im. Lenina w Moskwie. Jest to typ wydawnictwa u nas w kraju jeszcze nie znany, a zasługujący na jak największą uwagę.

Wydawnictwo składa się z oddzielnych, formatu szesnastki, książeczek, każda poświęcona innemu pracownikowi nauki. Treść książeczki składa się z następujących działów: Podstawowe daty z życia i działalności omawianego naukowca. Jest to nieraz b. szczegółowa chronologia, dla wybitniejszych uczonych są podawane daty miesięczne, a nawet dzienne.

Krótką charakterystyką naukową, względnie również pedagogicznej i społecznej działalności, o ile dana osoba pracowała i w tych dziedzinach. Charakterystyka ta jest zwykle opracowana imiennie przez wybitnego przedstawiciela danego działu nauki, zawiera nie tylko omówienie indywidualnej działalności, ale również warunki, w których dany uczoney pracował i ocenę tych warunków, np. trudności w zastosowaniu zdobywanej wiedzy w życiu za czasów carskich. Bibliografia prac o danym pracowniku nauki. Bibliografia prac omawianego autora. Spis imienny współpracowników prac drukowanych omawianego uczonego. Na zakończenie spis skrótów bibliograficznych, użytych w danej książeczce.

Objętość waha się od 3 do 110 stron, druk drobny, na początku zawsze podany portret uczonego.

Wydawnictwo to zaczęło ukazywać się w roku 1940; 1940 : 1, 1941 : 9, 1942-44 : nic, 1945 : 5, 1946 : 11, 1947 : 19, 1948 : 14, 1949 : 11, 1950 : 4. Wydawnictwo dzieli się na 6 wielkich grup; nauki fizyko - matematyczne, chemiczne, geologiczno - geograficzne, biologiczne, techniczne i społeczne. Każda z tych grup dzieli się jeszcze na szereg serii. Opracowania obejmują nie tylko już zmarłych, ale i obecnie jeszcze pracujących uczonych, tak np. w grupie nauk społecznych zostały opracowane mo-

nografie E. Tarle, Trajnina, Dierżawina, Wyszyńskiego, w grupie nauk fizyko - matematycznych zmarłego w r. 1951 Wawilowa.

Wydawnictwo to zbliża niesłychanie uczonych i ich prace do pozostałych członków społeczeństwa. Oczywiście, że odgrywa tu ogromną rolę sposób ujęcia tematu. Dzięki tym książeczkom, (które są tanie) praca naukowa, wysiłek uczonego, wkład nauki w życie społeczeństwa staje się zrozumiałe, jasne dla każdego, czytelnik nabiera zrozumienia dla warunków pracy naukowej, szacunku dla jej rezultatów, jak również dla jej potrzeb. Uczony i jego praca stają się nieodłączną częścią społeczeństwa.

Przy zapoznawaniu się z tym wydawnictwem, budził się we mnie żal, że u nas takiego wydawnictwa nie ma. A tak by się ono przydało. Mamy przecież nie w jednej dziedzinie naukowej ludzi, którzy położyli olbrzymie zasługi i w nauce polskiej i w nauce światowej, których życie i praca może posłużyć za wzór dla niejednego młodego adepta nauki jak i dla osób, mających z innych względów do czynienia z nauką. Właśnie teraz, kiedy nowy gmach nauki u nas dopiero się buduje, kiedy I Kongres Nauki Polskiej postawi podwaliny i trzeba będzie budować sam gmach szybko ale i solidnie, nie ustępując ani na krok w pracy budowlanej Krajewskim, Czajkom i innym. R. F.

Wybór myśli o nauce, książce i czytelnictwie*) Materiały na Tydzień Oświaty, Kultury i Prasy

Karol Marks
1818—1883

Nauka nie powinna być egoistyczną przyjemnością: ci, którzy są tak szczęśliwi, że mogą poświęcić się nauce, powinni też pierwsi oddawać swoją wiedzę na usługi ludzkości.

Cytuje P. Lafarque („Wspomnienia o Marksie“) jako ulubione powiedzenie Marksa.

Włodzimierz Lenin
1870—1924

Zamiast reguł, diskutowanych i wypracowywanych przez dziesiątki komisji urzędniczych, wynajdujących setki formalności i ograniczeń w korzystaniu z książek, należy skierować uwagę na to, by nawet dzieci mogły korzystać z bogatych księgozbiorów. Należy troszczyć się o to, by czytelnicy u siebie w domu mogli czytać książki państwowych wydawnictw. Duma i chluba biblioteki publicznej leży

nie w tym, ile zawiera ona rzadkości, ile w niej i jakich wydań z XVI w. lub rękopisów z X w., ale w tym, jak szeroko krążą książki wśród ludu, ilu uzyskano nowych czytelników, jak szybko zaspakajane jest każde zapotrzebowanie na książkę, ile książek wypożyczono, ile dzieci korzysta z biblioteki.

Dzieła wyd. ros. t. XVI.

Biblioteka i izba - czytelnia będą przez długi czas głównym źródłem, a na wsi prawie jedyną odpowiedzialną instytucją, służącą politycznemu wychowaniu mas.

×

Należy udostępnić wielkie biblioteki nie tylko dla cechu uczonych, profesorów i innych specjalistów, lecz dla mas, dla tłumu, dla ulicy.

*) Fragment rękopisu antologii bibliofilskiej z przypisami, oprac. przez kol. M. Poznańskiego. — Poza poniższym wyborem, patrz „Bibliotekarz“ 1946, Nr 3, s. 57, 65—67; 1947, Nr 3—4, s. 64—68; 1948, Nr 1—2, s. 1. — *Przyp. Redakcji.*

×

Musimy wykorzystać posiadane książki i przystąpić do tworzenia zorganizowanej sieci bibliotek, która pozwoli ludowi wykorzystać każdą książkę. Nie powinniśmy tworzyć równoległych organizacji, lecz jedną, planową organizację. W tej małej sprawie odzwierciadlają się podstawowe zadania naszej rewolucji.

×

Należy z uporem dążyć do tego, by gazety i książki były bezpłatnie rozdawane tylko bibliotekom i czytelnikom, w ramach sieci bibliotecznej, obsługującej prawidłowo cały kraj, całe masy robotników, żołnierzy i chłopów. Wówczas lud stokroć silniej, szybciej i pomyślniej zacznie zdążać do czytania, do światła, do wiedzy. Wówczas sprawa oświaty ruszy naprzód siedmiomilowymi krokami.

×

Potrzebny nam jest wielki wzrost kultury. Trzeba, by człowiek korzystał ze sztuki czytania i pisania, by miał co czytać, by miał gazety i broszury propagandowe, by materiały te były prawidłowo rozdzielane i docierały do ludu.

Co pisał i mówił Lenin o bibliotekach. Z przedmową, artykułem i przypisami N. K. Krupskiej.

Józef Stalin

ur. 1879

Aby budować, trzeba mieć wiedzę, trzeba osiąść naukę. Aby zaś mieć wiedzę, trzeba się uczyć. Uczyć się wytrwale, cierpliwie. Uczyć się od wszystkich — i od wrogów, i od przyjaciół, zwłaszcza od wrogów. Uczyć się, zacisnąwszy zęby, nie bojąc się, że wrogowie będą się śmieli z nas, z naszej ignorancji, z naszego zacofania.

Mamy przed sobą twierdzę. Twierdza ta nazywa się nauką z jej licznymi gałęziami wiedzy. Twierdzę tę musimy zdobyć za wszelką cenę. Twierdzę tę musi zdobyć młodzież, jeżeli chce być budowniczym nowego życia, jeżeli chce zostać prawdziwą następczynią starej gwardii.

... Posiąść wiedzę, wykuć nowe kadry bolszewików — specjalistów we wszystkich gałęziach wiedzy, uczyć się, uczyć się, uczyć się jak najwytrwalej — oto obecne zadanie.

Masowy marsz młodzieży rewolucyjnej po zdobyciu wiedzy — oto, co jest nam teraz potrzebne, towarzysze.

Do młodzieży (W-wa 1949), „Książka i Wiedza“, s. 40—41.

Nauka, która zerwała łączność z praktyką, z doświadczeniem — cóż to za nauka?

Zagadnienia leninizmu,

Łódź 1947, „Książka“, s. 464.

Nauka dlatego właśnie nazywa się nauką, że nie uznaje fetyszów, nie boi się podnieść ręki na to, co się przeżyło, co jest stare i że czujnie przysłuchuje się głosowi doświadczenia, praktyki.

Tamże, s. 464.

Bolesław Bierut

ur. 1892

... Cechą znamioną przeżywanego przez nas okresu jest właśnie to, że miliony najprostszych ludzi weszły na tę scenę życia publicznego, że pragną one stać się czynnymi, a nie biernymi tylko jej uczestnikami, że stają się one stopniowo świadomym i twórczym czynnikiem dziejów.

... Konieczna jest na całym froncie kulturalnym ofensywa w kierunku upowszechnienia i udostępnienia kultury dla całego narodu. Trzeba, aby przy wysokim poziomie artystycznym książka była tania, dobra i dostępna dla najszerszych mas.

O upowszechnieniu kultury. Przemówienie Prezydenta R. P. Bolesława Bieruta na otwarciu radiostacji we Wrocławiu 16 listopada 1947 r.

Warszawa 1948, Radiowy Instytut Wydawniczy, s. 13, 20.

MARKS, LENIN i STALIN

JAKO CZYTELNICZY

Do poglądów komunistycznych doszedł Marks nie drogą sentymentalnych rozważań — chociaż współczuł głęboko cierpieniom klas pracujących — lecz poprzez studia nad historią i ekonomią polityczną.

... Nie jako niezmordowany i niezrównany agitator socjalistyczny, lecz jako uczony zjawił się zrazu przede mną w owej pracowni na Maitland Park Road, do której przybywali partyjni towarzysze ze wszystkich stron cywilizowanego świata, by zasięgnąć rady mistrza socjalistycznej myśli. Ów pokój stał się historyczny i trzeba go poznać, jeśli się chce wniknąć w życie duchowe Marksa od jego intymnej strony. Pokój znajdował się na pierwszym piętrze, szerokie okno, przez które wlewały się potoki światła, wychodziło na park. Po obu stronach kominka i naprzeciw okna stały szafy biblioteczne pełne książek i aż do sufitu przeładowane pakami

gazet i rękopisów. Na wprost kominka oraz z jednej strony okna stały dwa stoły pełne papierów, książek, gazet; w środku pokoju, w miejscu najlepiej oświetlonym, znajdował się bardzo prosty, mały stół do pracy (trzech stóp długości i dwu szerokości) oraz drewniany fotel.

...Znał na pamięć Heinego i Goethego, przytaczał ich też często w rozmowie; stale czytywał poetów, których dobierał sobie ze wszystkich literatur europejskich; rokrocznie czytał Aischylosa w oryginalnym greckim; czcił go, jak również i Szekspira, jako dwu największych dramatycznych geniuszów, jakich wydała ludzkość. Szekspir, którego ogromnie lubił, stał się przedmiotem jego wnikliwych studiów; pamiętał nawet jego podrzędne postacie.

... Podobnie jak Darwin był namiętnym czytelnikiem powieści. Marks lubił zwłaszcza powieści z XVIII wieku, w szczególności „Toma Jonesa“ Fieldinga; ze współczesnych pisarzy podobali mu się najbardziej Paul de Kock, Charles Lever, Aleksander Dumas ojciec i Walter Scott. Utwór tego ostatniego „Old mortality“ nazywał arcydziełem. Lubił szczególnie opowiadania humorystyczne i opisujące przygody. Za czołowych powieściopisarzy uważał Cervantesa i Balzaca. Don Kichot był dlań epopeją wymierającego rycerstwa, którego cnoty stawały się w rodzącym się wówczas świecie burżuazyjnym dziwactwami i wywoływały szyderstwo. Podziw Marksa dla Balzaca był tak wielki, iż zamierzał napisać krytykę jego wielkiego cyklu powieściowego „Komedia Ludzkiej“, skoro tylko zakończy swe ekonomiczne dzieło.

...Miał już 50 lat, gdy zabrał się do nauki języka rosyjskiego. Po sześciu miesiącach władał nim w wystarczającym stopniu, by rozkoszować się czytaniem rosyjskich poetów i pisarzy, z których szczególnie cenił Puszkina, Gogola i Szchedryna.

...Własna biblioteka, zawierająca 1000 z górą tomów, zebranych przezeń troskliwie na przestrzeni długiego, poświęconego naukowym badaniom życia, nie wystarczała Marksowi i w ciągu wielu lat był on gorliwym czytelnikiem biblioteki Muzeum Brytyjskiego, którego księgozbiór wysoko cenił. Nawet przeciwnicy Marksa byli zmuszeni uznać jego rozległą i głęboką wiedzę nie tylko w zakresie jego ścisłej specjalności — ekonomii politycznej, lecz również w dziedzinie historii, filozofii i literatury wszystkich krajów.

Paul Lafargue, Wilhelm Liebknecht.
Wspomnienia o Marksie, W-wa 1948,

Lenin spędzał bardzo wiele czasu w bibliotekach. Kiedy mieszkał w Samarze, wypożyczał z biblioteki bardzo dużo książek. Po przyjeździe do Pitra całymi dniami przesiadywał w Bibliotece Publicznej, wypożyczał książki również z biblioteki „Niezależnego Stowarzyszenia Ekonomicznego“ i z szeregu innych. Nawet gdy siedział w więzieniu, siostra przynosiła mu książki z biblioteki. Robił on z tych książek wyciągi. W III tomie nowego wydania dzieł Lenina ustalono, że do napisania swej książki „Rozwój kapitalizmu w Rosji“ musiał korzystać z 583 książek. W „Rozwoju kapitalizmu w Rosji“ powołuje się on na te książki. Czy Lenin mógł kupić sobie wszystkie te książki? Wiele z nich nie ukazywało się nawet w sprzedaży, np. szczególnie cenne dla Lenina ziemskie zbiory statystyczne. A poza tym Lenin żył wtedy jako student w niedużym pokoiku, wydawał na siebie grosze. Nie miał możliwości wydania tytułu pieniędzy — nie mniej niż tysiąca rubli — na kupno tych książek, nie miał czasu biegać po księgarniach, wyszukiwać tych książek, nie pozostałoby mu czasu na czytanie, bez katalogów bibliotecznych nie wiedziałby nawet o istnieniu wielu tych książek. I wreszcie nie miał gdzie tych książek trzymać. Przeczytawszy te książki nie tylko mógł napisać taką obszerną i o tak dużym znaczeniu książkę jak „Rozwój kapitalizmu“, ale jednocześnie doskonale poznał ówczesne życie robotników i chłopów. Bez tego zaś nie mógłby on stać się tym Leninem, którego wszyscy znamy...

Znalazłszy się za granicą Włodzimierz Iljicz zaczął jeszcze gorliwiej korzystać z bibliotek. Znał języki obce i przeczytał w nich ogromną ilość książek. Nigdy nie mógłby ich kupić, gdyż na emigracji trzeba się było liczyć z każdym groszem, oszczędzać pieniędzy na tramwaj, na jedzenie itd. Nie czytając zaś książek, nie czytając obcych gazet i czasopism Iljicz nie mógłby prowadzić tej działalności, którą prowadził, nie miałby tej wiedzy, w którą był tak wspaniale uzbrojony.

N. K. Krupskaja w broszurze „Co pisał i mówił Lenin o bibliotekach“. W-wa 1950, „Książka i Wiedza“, s. 12, 13.

Stalin wykorzystywał na naukę każdą wolną chwilę. Zawsze można go było spotkać z książką. Ważniejsze dzieła czytał wielokrotnie, sporządzając z nich konspekty i wyciągi. Całą swoją wiedzę zdobywał wyłącznie przez samodzielną lekturę. Mimo bardzo niesprzyjających warunków, w krótkim czasie stał się wszechstronnie wykształconym rewolu-

cjonistą - marksistą, posiadającym ogromną wiedzę. O książkach, które uważał za specjalnie ważne, zwykł był zaraz po ich przeczytaniu rozmawiać z towarzyszami, zachęcać ich do zaznajomienia się z nimi. Gdy go aresztowano, natychmiast przystępował do zorganizowania wśród współtowarzyszy intensywnego samokształcenia i przekształcał celę więzienną w rodzaj wyższej szkoły politycznej. Pewne pojęcie o tym, ile Stalin czytał, dają wspomnienia generała Sawczenki z jego odwiedzin u Stalina w roku 1938. Widząc dużą stertę książek z najrozmaitszych dziedzin, która przyszła prosto z drukarni, spytał Stalina, kiedy znajduje czas na czytanie tego wszystkiego. Stalin uśmiechnął się i odpowiedział: „Choćbym był jak najbardziej zajęty, każdego dnia przeglądam bezwzględnie około 500 stron... To jest moja norma... Wam również radzę czytać możliwie jak najwięcej“. Podobnie jak Marks, Engels i Lenin, Stalin czyta planowo, systematycznie. Stawia sobie określone terminy i „dogania“ je w wypadkach, gdy jego plany zostaną chwilowo zakłócone przez nieprzewidziane okoliczności.

M. Glasser. Uber die Arbeitsmethoden der Klassiker des Marxismus - Leninismus. Berlin 1948, Streszczenie Z. Pietrasińskiego „Nowa Kultura“ 1951, nr 6 s. 7.

M Y Ś L I P I S A R Z Y PISARZE POLSCY

Marcin Bielski
(1495—1575)

Mistrz ku swoim książkom mówi

... Nic doma nie wyleżycie,
Nie dajcie się czytać skrycie,
Jawnie każdemu powiedzcie:
Wszyscy ludzie świata wiedzcie,
Który pismo waży lekce,
Czytających słuchać nie chce,
Jest podobien ku głuchowi
I niememu dobytkowi.
A kto się kocha w czytaniu,
Bywa z duchem w rozmawianiu.

Z „*Komedyi Justyna i Konstancyej, brata z siostrą, jaką im ojciec naukę po sobie zostawiał*“. 1557.

Mikołaj Rej
1505—1569

... A tak, mój miły bracie, gdyć dał Pan Bóg dorósć i pocziwych lat dał ci doczekać i pocziwych obyczajów twoich, nie bądźże tym chartem, co tylko wnurzywszy łeb w kocioł, nie umie nic dalej, jedno się w barłóg po uszy zagrześć, ale albo czytaj albo się baw między pocziwymi ludźmi, a czytaj filozofy, czytaj ony poważne historyki...

... Azaż nie rozkosz, jeśliżę czytać umiesz, układszy się pod nadobnym drzeweczkiem między rozlicznymi pięknymi a woniejącymi kwiateczki, albo także w zimie na nadobnym a rozkosznym łóżeczku swoim, iż się rozmówisz z onymi starymi mędrcey, z onymi rozlicznymi filozofy, z których najdziesz wielkie pociechy starości swojej, w których najdziesz wielką naukę ku każdej rozważnej sprawie swojej. A chceszli się też czym ochłodzić albo pocieszyć, azaż nie najdziesz onych rozkosznych historyj o dziwnych sprawach onych ludzi rycerskich a ludzi poważnych, którym się i podziwować i z ich dziwnych spraw ucieszyć się możesz? A chceszli się też pośmiać, azaż nie znajdziesz onych krotofilnych fabulek onych mądrych ludzi, z których się i nacieszyć i nauczyć się zawždy czego możesz?...

Zwierciadło ... 1568.

×

Stanisław Konarski
1700—1773

Jedno czytanie książek ludzi uczonymi i wielkimi w ojczyźnie czyni, i ten preceptora żadnego nie potrzebuje, kto sobie książki za preceptorów bierze, tudzież, że bardzo byśmy mało umieli, gdybyśmy tylko tyle umieli, co się w jakichkolwiek szkołach nauczyć możemy: całe by nasza mądrość dziecinna, błaha i nikczemna była, gdybyśmy się książek czytaniem przez całe życie nie doskonalili... Ktoś tam, mówiąc o trzech rzeczach, koniecznych do prowadzenia wojny, miał powiedzieć, że do prowadzenia wojny trzeba po pierwsze pieniądze, po drugie pieniądze i po trzecie pieniądze; tak i tu do nauczania i uczenia się konieczne są trzy środki pomocnicze: po pierwsze książki, po drugie książki i po trzecie książki.

×

Hugo Kollątaj
1750—1812

Nieznamość pisarzów i nieumiejętność sądzenia o nich albo jest przeszkodą, że nie staramy się czytać wielu dzieł ważnych i pożytecznych, albo jest

przyczyną, że czytamy złe i dobre bez braku, lub czytamy wprost długo najlichsze, nim o własnym koszcie nauczymy się, co nam należało czytać.

Z listu do Tadeusza Czackiego.

×

Ignacy Krasicki

1735—1801

Czytanie ksiąg pokarmem jest duszy, jak więc miłe, jak pożyteczne, dowodów na to nie potrzeba. Pożytek z czytania i znaczny będzie, gdy czytelnik za każdym razem, skoro księgę do rąk weźmie, stawi się kolejno w postaci słuchacza, ucznia i sędziego. Jako słuchacz, powinien dokładać pilności, żeby dobrze pojął i zrozumiał to, co czyta; jako uczeń, trzeba, aby się starał korzystać z tego, co w książce znalazł; jako sędzia, na to ma mieć bacność, aby nie szedł ślepo za zdaniem autora, ale wprzód roztrząsał uważnie, czego się trzymać, co odrzucić należy.

Pan Podstoli. 1778.

×

Józef Ignacy Kraszewski

1812—1887

Jednym z warunków życia umysłowego jest praca — jednym z rodzajów pracy umysłowej najłatwiejszych, najprzystępniejszych, a najkorzystniejszych jest czytanie. Czytajmy więc wszyscy, czytamy wiele — zamiłujmy czytanie, myślenie, rozważanie.

...Czytajmy — czytając, doskonalimy się, uczymy się myśleć, przyswajamy sobie wszystko, co kiedy wyżsi talentami ludzie wynaleźli, czego doszli, czytając, stajemy się ich uczniami, im (jeśli ich pojmiemy) w pewien sposób równymi. Czytajmy, bo czytanie jest wielką osłodą, jest życiem drugim, a życiem tak urozmaiconym, tak swobodnym, tak pięknym.

×

Jan Rak

1820—1909

Ur. w Husowie, pow. 'ańcucki. Samouk z pańszczyźnianej rodziny chłopskiej. Pisał wiersze, nie drukował ich jednak. Część jego twórczości przechowuje się w Muzeum Etnograficznym w Krakowie.

PODRÓŻNIK KSIĄŻKOWY

Ja nie żaden uczony, szkoły nie widziałem, Tylko prosty czytelnik. Co ja zwędrowałem, Powiedzieć ni opisać — nie mam na to głowy, Jaki to kraj obszerny, ciekawy, książkowy.

Mówi sobie niejeden: — co mi tam z czytania? Pacierz umiem i pieśni, Boskie przykazania. To wszystko banialuki, co tam w książkach stoi. Czyż nie żyli bez pisma pradiadowie moi?

Sam odpowiem: — nieprawda! — podróżnik

książkowy.

Czytaj książki i pisma, badaj, bierz do głowy, Książki czytać rozumne, rozbierać i badać, Doświadczać i próbować, innym opowiadać, —

Książki to są najlepsi twoi przyjaciele, Nie wyśmieją, nie zdradzą, a nauczą wiele.

Wybór pisarzy ludowych, opr. Stanisław Pigoń. Część II Poezi i gawędziarze. Wrocław 1948.

×

Adolf Dygasiński

1839—1902

Świat i ludzie są to najpierwsze książki, których odczytywanie obiecuje jak największe korzyści dla samouka. Przecież książki czytamy dlatego, żeby rzeczywistość lepiej poznać.

Jak się uczyć i jak uczyć innych, r. 1889

×

Ludwik Krzywicki

1859—1941

Książka stała się dźwignią postępu, myśl krytyczna hartowała swoje ostrze i czerpała natchnienie z olbrzymiej skarbnicy idei, które pozostały w spadku po pokoleniach ubiegłych.

×

Józef Wasowski

1885—1947

Powiadają niektórzy, że dość jest „czerpać wiedzę z życia“ zaś książkę uważają za rzecz „martwą“. Nieporozumienie. Nie da książka, co dać może życie, ale i odwrotnie. Lekceważenie książki to albo wybieg intelektualnego lenistwa, albo ignorancja nie wiedząca, co książka dać może.

×

Śmiem twierdzić, że nie ma warunków tak straszliwych, żeby mogły wytrącić książkę z rąk człowieka, który ją kocha. Znajdzie on sto sposobów, by się z nią nie rozstać. Utworzy kółka i kooperatywy zakupujące książki, pożyczycy je w czytelnicy, jedno sprzeda, inne kupi — będzie je miał, jeżeli mieć musi.

Światło intelektu.

W-wa 1924, Polska Ag. Wyd.

×

Czytanie książek jest rozmową doskonałą z ludźmi wieków minionych.

Uczni, pisarze od najdawniejszych wieków wysyłali w świat słowo swoje, zakłète w książkę, która miała być pociechą dla ludzi, wysyłali ją w świat z beztruską wiarą, że dostaną odpowiedź i nie niecierpliwili się nigdy.

Z notatek do wykładów.

×
Maria Dąbrowska
ur. 1892

Książka i możność czytania, to jeden z największych cudów ludzkiej cywilizacji. Pisanie i czytanie marnych książek, to jedno z większych nadużyć, jakie w związku z cudami bywają popełniane.

Pisarze o książce. Zdania i uwagi współczesnych pisarzy polskich. Zebrał St. P. Koczorowski. W-wa 1937.

×
Jarosław Iwaszkiewicz
ur. 1894

Książko, najwierniejszy towarzyszu w podróży życia, milczący w nieszczęściu, gadatliwy w radości — mówiący tylko wtedy, gdy się słuchać pragnie, — jesteś jednym z najcenniejszych darów, jakie zesłali nam bogowie na nasz smutny padół!

Tamże.

×
Władysław Broniewski
ur. 1898

MOJA BIBLIOTEKA

Te półki ocalały mi sprzed wojny
Z dziurawymi od kul książkami.
Czasami los wojny jest hojny,
Więc dlatego jestem między wami.

Wspominam mitów niedostatek
i średniowiecza łgarstwo —
cóż mi zostało na ostatek,
jakie lekarstwo?

Nie róg Rolanda, nie miecz Don Kichota
i nie wędrówki Kandyda,
dzielna niegdyś książek piechota
nie na wiele mi się dziś przyda,
nie Byron, nie Szekspir, nie Goethe,
ich poezja wzniośle — surowa,
nie Norwid nawet, nie te
zostały mi słowa,

nie zostały nawet słowa Słowackiego,
kiedy mówił: „...pawiem i papugą...“
(a przecież od niego, od niego
uczyłem się tak długo...).

Tego wszystkiego uczyłem się na pamięć
z woli nieprzymuszonej,
a potem przyszła jedna zamieć, druga zamieć
i pamięć zabitej żony...

Nie, nie to mi zostało z książek
ocalałych,
ale jakiś przewspaniały związek,
który łączy świat cały.

Ja na taborach radzieckich
w dziewiętnastym, dwudziestym (ledwie
przypominam)
czytałem (podporucznik) prawie dzieckiem
książki Lenina:

„Imperializm, jako najnowszy...“
Empiriokrytycyzm i marksizm“...
i myśli stanęły w poprzek
temu, co znali starsi...

Odrodzenie. 1949, nr 30.

×
Ewa Szelburg - Zarembina
ur. 1899

WITAM CIĘ KARTEK SZELESTEM

Witam cię kartek szelestem,
tytułem na pierwszej stronie,
witam!

Bo po to przecież jestem,
żebyś mnie ujął w dłonie
i czytał.

Kiedy jesz obiad — na zdrowie!
Gdy chcesz się bawić — baw się!
Ja ci nie bronię!
Ale gdy chcesz mieć opowieść
o wszystkim, co najciekawsze —
ja ci się skłonię!

Kiedy ci smutno będzie,
kiedyś samotny, i chory,
bez przyjaciela —
ja z tobą pójde wszędzie
poprzez zimowe wieczory
w kraje wesela.

Będziesz wraz ze mną oglądał
baśnie i cuda i dziwy
na końcu świata.
Po niebie, po morzach i lądach,
jako te ptaki szczęśliwe,
będziemy latać.

Nigdy ci się nie znudzi!
Wędrówki po każdej kartce
nie są tak straszne.
Przygody innych ludzi,
są przecież nie mniej warte,
niż twoje własne.

Płomyk, W-wa, 1936 r., nr 26

×

Mieczysław Jastrun

ur. 1903

Widziałem, gdy szli do ataku,
Zwyczajnie, śmierć lekceważyli.
Jeden miał rękę na temblaku,
Drugi nabijał broń. Po chwili
Śród zagajnika sosnowego
Stanął niekształtny czołg. Ukradkiem
W przerwie od boju armatniego
Czołgista czytał tom Gorkiego
I liść miał klonu za zakładkę.

Chciałbym, ażeby w każdej gminie
Stanęły biblioteki, w których
Kosiarz po swoim dziennym czynie
Spokojny siadłby do lektury
Jak prosty żołnierz ten...

Opowieść o pierwszych dniach (fragment)
Trybuna Ludu 1949, nr 199

×

Wanda Wasilewska

ur. 1905

„...Tak samo siły produkcji, stworzone przez współczesny, kapitalistyczny sposób produkcji, jak i uwarunkowany przez niego system podziału dóbr doszły do ostrej z nim sprzeczności i że wskutek tego w sposobie produkcji i podziału musi nastąpić przewrót, jeżeli społeczeństwo współczesne nie ma zupełnie zginąć“.

Anatol czyta pomalutku, uważnie, trudne słowa. Ścibie mozolnie literę do litery, zbiera je w wyrazy. Łączą się w zdania, w okresy, w nową myśl. Ustawiają się w mózgu ścisłym, związanym szeregiem.

Nie są nawet tak trudne, jak się zdawało na pierwszy rzut oka. Zna je przecież — nie tak mądrze i zawikłanie powiedziane, ale je zna. Nauczyło go ich mroczne dzieciństwo, ponure lata wyrostka, dzieje zaułków, historia ulicy. Są czymś koniecznym, czymś, co musiało być powiedziane, żeby życie miało jakiś sens.

— Anatolku, nie pójdziesz jeszcze spać?

Uśmiecha się. Jakże daleko odeszły te dni, kiedy trzeba było czytać przy świetle ulicznej latarni, przy chłodnych promieniach księżyca, kryć książkę pod siennikiem, za paką od węgla, kraść chwile, żeby móc się zatopić w cudownych przygodach, wędrować przez dalekie morza i lądy, rozmawiać z ludźmi, których się nigdy nie widziało!

Oblicze dnia, W-wa 1949,
„Książka i Wiedza“, s. 95.

×

Roman Werfel

ur. 1906

Trzeba nam książki dobrej — takiej książki, która wychowałaby robotników i chłopów na świadomych obywateli Polski Ludowej, na dobrych budowniczych socjalizmu, na ludzi kulturalnych i oświeconych. Trzeba nam książki dobrej, książki postępowej.

Oręż frontu ideologicznego
Trybuna Ludu 1949, 30.IV, nr 117.

×

Edward Szymański

(1907—1944)

WIERNA PRZYJAŻŃ

To nie księstwo, nie królestwo złudy,
to nie baśnie, a prawdziwy świat —
Wyrastają z karłów wielkoludy
i rozkwita paprociowy kwiat.

Czarne księstwo na białym papierze,
nie sztandary — barwne płachty stron
i litery jak w szeregach rycerze,
i przecinki jak ostra broń.

Czarnoksięstwo — magia prawdziwa,
co stronica — to nowy cud,
a co rozdział — to nowe dziwa.
Każda książka kraj nowy zdobywa,
każde słowo prowadzi w przód.

Nie zapomnisz tego, coś zdobył,
nie żałujesz „przeczytanych“ dni,
coraz piękniej w sercu się robi,
coraz jaśniej świat oczom lśni.

Wszystko jedno, czy w dawne wieki,
czy do przyszłych wybiegasz lat.
W świecie bliskim i w świecie dalekim
zwycięstwo idzie w twój ślad.

Czy przez lądy jedziesz, czy przez morza,
nie stracony wędrowania czas.

Jednakowo ogromne przestworza
zdobywcom kłaniają się w pas.

Dobra książka — twój wierny pomocnik
pójdzie z tobą pod prąd i pod wiatr,
w blasku słońca i w mroku nocnym.
Nie dla leniów, dla mądrych i mocnych
jest prawdziwy i baśniowy świat.

Płomyk, W-wa 1936, nr 15.

×

Jerzy Andrzejewski

ur. 1909

Nie tylko pisarz jest twórcą książki. Oddźwięk,
który książka znajduje w sercu i umyśle czytelnika,
może być również twórczy. Pisarz stwarza wizję ży-
cia. Czytelnik może ją przyjąć lub odrzucić, poko-
chać lub zniechęcić. Jedna obojętność niesie
książkę śmierć.

×

Pisarze o książce.

Tadeusz Kubiak

ur. 1924

BALLADA O PALACZU KOLEJOWYM, KTÓRY CZYTAŁ MARKSA

W gorzkim wietrze jesieni późnej
palacz wiązał czerwony szalik
i czerwonym szalikiem bluźnił
i wyzywał — nim piec rozpałił.

Wtedy zrzucił, obnażił szyję,
biła czerwień wrzącej spiekoty.
Patrzył śmiało — świat, tor się wije,
suną cienie ciężkich lokomotyw.

Szał czerwony powiewał z wiatrem,
żegnał stacje jak port, odpływał.
Maszynista brał z gwizdem zakręt,
zalewała ich dymu grzywa.

Palacz spluwał w dionie, rękawy
od koszuli zawijał, chwycił
szufle — węgiel w piecu się krwawił,
dym na drzewach jak mgła zakwitał.

Palacz wtedy patrzył przed siebie,
widział przestrzeń — kluczy, zawraca.
Wiele spraw na ziemi i w niebie
znał — bo czytał niejakiego Marksa.

Oto, kiedy palacz opuszczał
czarny pokład lokomotywy,
otwierały się, niby puszcza,
wielkie księgi przed palaczem siwym.

Oczu czarnych, Joanno, nie mruż,
na ten widok się nie uśmiechaj.
Lampa w kącie, gdzie stoi cień już,
pochylone plecy człowieka.

Łeb oparty na ciemnej dłoni,
co jak z miedzi poczyna śniedzieć.
Palacz uszy przed gwarem broni.
Czyta. Wszystko, wszystko chce wiedzieć.

Ziemia była w księgach i ludzie,
maszyny, miasta.

Fonad każdym słowem się trudzi
mózg palacza. Z czaszki wyrasta.

Teraz słuchaj, słuchaj, Joanno,
nagle tom, jak piec się zapalił.
Palacz sypnął węglem — wybuchło —
czytał z trudem — ka-pi-talizm.

Parsknął czajnik na czerwonej fajerce.

Czerwony na szyi szalik.

Czerwone na stronie pięćset

słowo gorące — socjalizm.

Palacz wtedy spojrział przed siebie.

Widział — stacja dymi przez liście.

I pomyślał — zaniosę jutro

tego Marksa maszyniście.

Biuletyn Oświatowy Zarządu Gł.

TUR, nr 1(9), W-wa styczeń 1948.

PISARZE RADZIECCY

Maksym Gorki

1868—1936

Książka — rzecz tak zwyczajna i tak wszystkim
znana — jest w istocie jednym z największych, naj-
bardziej tajemniczych dziwów świata. Ktoś, kogo
nie znamy, kto może mówi niezrozumiałym dla nas
językiem, kto jest może o setki mil od nas oddalo-
ny, narysował na papierze szeregi znaków, które
zwiemy literami i patrząc na nie my, ludzie obcy
i dalecy autorowi tej książki, pojmujemy w tajem-
niczy sposób sens tych słów, myśli, uczuć i obrazów.
Podziwiamy opisy przyrody, rytm języka, muzykę
słów. Czytając te barwne kartki z rozrzwieniem,
ze wzruszeniem, czasem w rozmarzeniu, czasami ze
śmiechem, wchłaniamy w siebie życie jakiejś duszy
ludzkiej, obcej nam lub pokrewnej. Książka jest
może najbardziej złożonym, najbardziej podziwu-
godnym cudem ze wszystkich cudów, które stworzył
człowiek w swym dążeniu do szczęścia, do zdobycia
przyszłości.

Wstęp do „Literatury świata“
(fragment),

×

Książka to źródło wiedzy, najważniejsza, najpo-
zyteczniejsza broń kultury socjalistycznej.

×

Wszystko, co jest we mnie dobre, zawdzięczam książce.

×

...Im więcej czytałem, tym bardziej książki godziły mnie ze światem, tym jaśniejsze i treściwsze stawało się moje życie.

...Każda książka była dla mnie małym sześcieniem, na który wstępując, wznosiłem się od zwierzęcia do człowieka, równocześnie wyobrażałem sobie lepsze życie i pragnąłem go.

...Z głęboką wiarą w prawdziwość mego przekonania, mówię wszystkim:

„Kochajcie książkę, ona ułatwi wam życie, po przyjacielsku pomoże zorientować się w pstrym i burzliwym chaosie myśli, uczuć i zdarzeń, nauczy was szanować człowieka i samych siebie, uskrzydli rozum i serce uczuciem miłości do świata i do człowieka.

Kochajcie książkę, źródło wiedzy, bo tylko wiedza ratuje nas, tylko ona może uczynić nas silnymi duchowo, uczciwymi, rozumnymi ludźmi, którzy zdolni są szczerze kochać człowieka, szanować jego wysiłek i serdecznie radować się przepięknymi owocami jego wielkiej, nieustannej pracy“.

Tak się uczyłem. 1915,
tłum. E. Petrajtis.

Ilija Erenburg

ur. 1891

Czytanie to twórczość. Rzetelny czytelnik tworczy uzupełnia treść książek swoim doświadczeniem życiowym, fantazją i własnym życiem duchowym. Tworzenie milionów takich czytelników — to rozszerzanie i kontynuowanie kultury narodowej, to wielki wkład w ogólnoludzki postęp.

...Książka, twórcza myśl i świadomość ludzka są silniejsze od bomby atomowej.

Oświadczenie złożone przedstawicielowi P. A. P. (m. in. *Życie Warszawy* nr 126 z dn. 9.V.1949 r.).

Włodzimierz Majakowski

1894—1930

...Ja

w ucho

słówek

lechcących nie kładę;

nie czekaj,

uszko dwuznacznikom rade,

nie zarumienisz się

przez papiloty.

Armie moich kartek

rozwinąwszy w paradę,

lustruję front

i strof przeglądam roty.

Wiersze tu stoją

ciężko jak z ołowiu,

gotowe brać i śmierć

i nieśmiertelną sławę.

Zamarły poematy,

trzymając w pogotowiu

lufy tytułów,

aby dać z nich salwę,

Broń

najmilszego typu

gotując, by skoczyć z pokrzykiem,

zastygła

kawaleria dowcipu,

podniósłszy rymu

toczoną pikę.

I wszystką

siłę zbrojnego żołnierza

co lata zwycięstw przebiegł

do dwudziestej mety,

aż do ostatniej kartki powierzam tobie,

proletariuszu tej planety.

Moim bo wrogiem

jest jawnym i starym —

któ wrogiem mas

robotniczej klasy.

Ściągnęły

nas

pod czerwone sztandary

lata roboty

i chleba nienasyt.

My otwieraliśmy

Marksa tomy,

jak w domu własnym

otwierasz okiennice,

lecz i bez tekstu

każdemu wiadomy

był obóz,

w jakim trzeba iść i bić się.

Myśmy

dialektykę

brali nie z Hegla,

sama

wdzierała się wrzawą bitewną,

kiedy precz

pod kulami

burżuja biegła,

jak niegdyś

my

uciekaliśmy przed nią.

...Do moich
wierszy
rubel się nie tulił,
nie spałem w łóżku
z różanego drzewa.
I oprócz
świeżo upranej koszuli —
szczerze wam mówię —
nie mi nie potrzeba.
Zjawię się
w Ce Ka Ka
idących
jasnych wiosen,
nad bandą
rymopisów
chuchających w pieniążek,
jak legitymację bolszewicką
wzniosę
wszystkie
sto tomów
moich partyjnych książek...
Fragment poematu „*Pelnym głosem*“ 1930,
tł. *Adam Ważyk*.

PISARZE FRANCUSCY i NIEMIECCY

Wolter
1694—1778

Z książkami jest tak, jak z ogniem w naszej kuchni: przynosimy ogień od naszych sąsiadów, utrzymujemy go palący się w domu, udzielamy go innym — należy on do wszystkich.

Jan Wolfgang Goethe
1749—1832

Nierównie miłsze umysłu rozkosze,
Gdy się od książki do książki przenoszę,
Z karty na kartę oczyma przebiegam,
Albo szacowny pergamin rozwinę;
Szczęśliwy w późną za północ godzinę,
Długiej zimowej nocy nie spostrzegam.

Faust, 1832,
tłum. A. Krajewski

Wiktor Hugo
1802—1885

Trzeba tłumaczyć, komentować, wydawać, drukować, odbijać, stereotypować, rozdawać, ogłaszać, objaśniać, czytać innym, rozpowszechniać, dawać wszystkim, dawać tanio, dawać za cenę kosztu — wszystkich poetów, wszystkich filozofów, wszystkich myślicieli, wszystkich tych, co tworzą z wielkości duszy.

Anatol France
1844—1924

Nie znam nic bardziej pociągającego i przyjemniejszego nad czytanie katalogu.

Zbrodnia Sylwestra Bonnard, 1881

Romain Rolland
1886—1944

...Ach, jakże serdecznie współczuję z wydziedziczonymi, którzy nie znają rozkoszy czytania!

Colas Breugnon.

Wybrał i opracował *Marceli Poznański* (W-wa).

Z ŻYCIA BIBLIOTEK

Biblioteka Publiczna m. Krakowa w roku 1950

Rok 1950 był okresem przełomowym w rozwoju Biblioteki Publicznej m. Krakowa. Z instytucji małej, organizującej się od podstaw, zmieniającej co roku swe pomieszczenie sublokatorskie, Biblioteka Publiczna stała się placówką kulturalną o szerokim zasięgu działania. W marcu 1950 r. uzyskiwała ona pomieszczenie w budynku miejskim przy Pl. W. W. Świętych (pałac Larischa) na parterze i zajmuje lokale o łącznej powierzchni około 450 m².

Dzięki uzyskaniu tego pomieszczenia nieliczny zespół pracowników Biblioteki mógł dokonać zespolenia i uporządkowania wszystkich jej księgozbiorów pod jednym dachem i przezwyciężyć duże trudności, jakie powstały wskutek nadspodziewanie wielkiego napływu

książek, zwłaszcza w ostatnim kwartale 1950 r. Dość powiedzieć, że przybytki Biblioteki w ub. roku przekroczyły liczbę 30 000 tomów. Obecnie biblioteka posiada ponad 70 000 tomów. Zestawienie liczb za ostatnie trzy lata jeszcze wyraźniej wskazuje na wielką dynamikę rozwojową Biblioteki, która już w najbliższym czasie pocznie wołać wielkim głosem o gmach biblioteczny. Choć więc możliwe się stało wyjście z dotychczasowego impasu, hamującego rozwój i działalność biblioteki, już dzisiaj jest widoczne, że pomieszczenie to uznać trzeba za prowizorium, nie zaspokajające potrzeb biblioteki nawet na najbliższe lata Planu 6-letniego. Z tego względu zarówno Komisja Oświaty MRN jak i Komitet Biblioteczny wypowiedziały się za koniecznością podjęcia starań o uwzględnienie dodatkowo w Planie Inwestycyjnym pilnej i niezbędnej bu-

dowy gmachu dla Biblioteki Publicznej, w którym to gmachu powinny być znalezione pomieszczenie także Woj. Biblioteka Publiczna i Biblioteka Powiatowa.

Wyniki pracy ostatniego roku w zestawieniu z osiągnięciami pierwszego roku szerszej akcji w terenie (1949) przedstawiają się ilościowo b. korzystnie:

rok	książek w terenie	ilość czytelników	liczba odwiedzin	liczba wypożyczeń	liczba etatów	pracown. ryczałtow.
1949	12 000 t.	6 057	64 013	82 147	10	3
1950	21 000 t.	9 000	136 209	164 285	13	13

Zakreślony na rok 1950 plan osiągnięcia 160 000 wypożyczeń został z nadwyżką wykonany. Biblioteka Publiczna zawdzięcza to wielkiej ofiarności całego zespołu pracowników, w szczególności jednak nielicznego personelu oddziału bibliotek dzielnicowych oraz kierowniczek tychże bibliotek. Tutaj muszę zaznaczyć, że biblioteki (ściślej mówiąc — wypożyczalnie) dzielnicowe obsadzone były dotychczas przez siły ryczałtowo płatne za 3 godziny pracy, gdyż brak etatów nie pozwalał na obsadzenie ich siłami etatowymi.

Dopóki biblioteki dzielnicowe zdobywały teren i gospodarowały niewielkimi księgozbiorami, mogły one zaspokoić potrzeby czytelnicze swych 300—350 stałych czytelników w okresie 3 godzin pracy dziennej, dysponując zasobem książek po 1000—1800 tomów. W bieżącym roku ten stan rzeczy byłby już nie do utrzymania wobec wielkiego pędu czytelników do bibliotek dzielnicowych, jaki zaznaczył się w ostatnim kwartale ubiegłego roku. Przyrost czytelników w bibliotekach dzielnicowych w tym kwartale wynosi od 53 do 228 osób. Ten przyrost liczby członków jest rezultatem wzrastającej aktywności biblioteki, akcji propagandowej poszczególnych bibliotek dzielnicowych, w postaci zmiennych wystaw i dekoracji, a przede wszystkim w s p ó ł z a w o d n i c t w a zainicjowanego w zespole pracowników bibliotek dzielnicowych.

Pracownicy bibliotek dzielnicowych, biorąc pod uwagę wytyczne, zawarte w referacie kol. dyr. Kempki oraz inicjatywę szeregu innych bibliotek, przystąpili 1 października 1950 r. do współzawodnictwa na okres ostatniego kwartału 1950 r. Współzawodnictwo miało na celu szersze upowszechnienie książki, zwiększenie liczby czytelników i rozbudzenie większego zainteresowania literaturą popularno - naukową. Jako konkretne zadania postawiono sobie: 1) zwiększenie liczby czytelników co najmniej o 10%, 2) podwyższenie średniej wypożyczeń do 10 książek na jednego czytelnika w okresie tego kwartału i 3) osiągnięcie co najmniej 15% wypożyczeń literatury popularno - naukowej w stosunku do ogólnej liczby wypożyczeń.

Jak z tego łatwo wywnioskować, były to zadania skromne i stosunkowo łatwe do osiągnięcia. Jednakże wyniki tego współzawodnictwa okazały, iż wymaga ono stałej opieki ze strony komitetu współzawodnictwa i stałej kontroli osiągniętych na poszczególnych etapach wyników. Wszystkie biblioteki b. łatwo podwyższyły liczbę swych czytelników, przeważająca część zdobyła przeciętną — 10 wypożyczeń na jednego czytelnika, natomiast na osiem bibliotek, biorących udział we współzawodnictwie, tylko pięć osiągnęło od 15—25%

wypożyczeń literatury popularno - naukowej. Rzecz znamienna, że najwyższy odsetek uzyskały biblioteki, w których niemal połowę ogólnej liczby czytelników stanowi młodzież. Nie jest także przypadkiem, iż najlepsze wyniki osiągnęły we współzawodnictwie biblioteki prowadzone przez pracowników o dużym wyrobieniu pedagogiczno - ideologicznym.

Dokładna analiza wyników tego etapu współzawodnictwa, któremu w założeniu wyznaczono charakter doświadczalny, ułatwi nam ustalenie regulaminu współzawodnictwa na okres bieżącego roku i zorganizowanie go w szerszym zakresie.

Zadania, jakie stoją przed pracownikami biblioteki w r. 1951, są bardzo poważne, a plany ambitne. Wykonanie tych zadań zależeć będzie zarówno od podniesienia wydajności pracy (przy wprowadzeniu drukowanych kart katalogowych i usprawnień technicznych, jak i od wysokości budżetu, polepszenia warunków pracy i bytu pracowników, a także od zasilenia dotychczasowego zespołu nowymi pracownikami. Żywi my nadzieję, że umiarkowane postulaty Krakowa, wysunięte w projekcie preliminarza budżetowego Biblioteki na r. 1951, przyjętym przez MRN, znajdą również aprobatę czynników decydujących.

Najpoważniejszym osiągnięciem Biblioteki w r. 1950, poza uzyskaniem pomieszczenia, była rozbudowa sieci bibliotek dzielnicowych. Liczba tych bibliotek podwoiła się w ostatnim roku tak, że Kraków posiada obecnie 10 czynnych bibliotek dzielnicowych, a jedna jest w stadium reorganizacji, po przejęciu jej od Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego. Wszystkie te biblioteki pracują na peryferiach miasta, głównie w dzielnicach robotniczych. Aczkolwiek placówki te (obsługiwane przez siły ryczałtowo płatne) pracują tylko po 3—4 godzin dziennie, wykazują jednak w ostatnim kwartale od 4000 do 6000 wypożyczeń. Przyznanie nowych etatów umożliwi obsadzenie tych placówek przez siły pracujące w pełnym wymiarze godzin, a tym samym przedłużenie czasokresu wypożyczania książek. O wielkiej żywotności tych bibliotek świadczy to, że przeciętna wypożyczeń wynosi ponad 20 książek na 1 czytelnika rocznie. Przy dwóch bibliotekach istnieją czytelnie dla młodzieży.

Drugim sukcesem było uruchomienie w bibliotece głównej czytelnicy ogólnej, dysponującej tymczasowo 30 miejscami. Czytelnia, w której odbywają się od czasu do czasu wystawki okolicznościowe, cieszy się coraz większą popularnością.

J. K.

REJESTRACJA i SPRAWOZDAWCZOŚĆ BIBLIOTEK

Przypominamy, że na podstawie rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 24.I.1948 r. w sprawie rejestracji bibliotek i wypożyczalni książek oraz sprawozdań z ich działalności (Dz. U. R. P. nr 5/1948, poz. 38), wszystkie biblioteki posiadające co najmniej 50-tomowe księgozbiory, z wyjątkiem bibliotek przy jednostkach i urzędach wojskowych, obowiązane są corocznie przysyłać do właściwego terytorialnie Wydziału Oświaty Pr zydiu Powiatowej lub Miejskiej Rady Narodowej sprawozdanie za ubiegły rok kalendarzowy na drukach kwestionariuszy sprawozdawczo - statystycznych, które można otrzymać w Wydziale Oświaty.

Nie wypełniają kwestionariuszy jedynie punkty biblioteczne, ponieważ dane ich dotyczące podają biblioteki, od których otrzymują książki.

Biblioteki, które dotychczas nie dokonały rejestracji winny natychmiast zwrócić się do właściwych Wydziałów Oświaty po karty rejestracyjne, a po dokonaniu rejestracji — otrzymać odpowiednie zaświadczenie.

W wypadku stwierdzenia, że kierownik biblioteki nie spełnił ustawowego obowiązku wynikającego z art.

5 p. 1 i 4 dekr. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z dnia 17.IV.1946 r., Dz. U. R. P. nr 26 z roku 1946, poz. 163, podlega on karze aresztu do dwóch miesięcy lub grzywny do 600 złotych albo obu tym karom łącznie.

KONKURS BIBLIOTEKARSKI

Zwracamy uwagę na konkurs bibliotekarski na temat „Udział bibliotekarza w budowie socjalizmu“, ogłoszony przez Koła ZBIAP oraz Biblioteki Wojewódzkie w Szczecinie i Koszalinie.

Szczegóły konkursu poda „Poradnik Bibliotekarza“ nr 3, marzec 1951 r.

ERRATA

W artykule kol. Cz. Koziola „Biblioteki wojewódzkie“ w nrze 11—12/1950 r. na str. 169, ustęp trzeci od końca miał brzmieć:

Planowane na rok 1951 zorganizowanie Centralnego Ośrodka Naukowo - Instrukcyjnego Czytelnictwa, Bibliotekarstwa i Samokształcenia przyczyni się znacznie do usprawnienia działalności instrukcyjnej b-k wojewódzkich, które będą stosować w praktyce terenowej wypracowane w Centralnym Ośrodku wzorce, metody i materiały bibliograficzne.

TREŚĆ:

Nowy etap rozwoju bibliotek naukowych (konferencja bibliotekarzy naukowych w Krynicy). — *Sobocińska S.* O katalogu selekcyjnym artykułów z czasopism. — *Ryszkiewicz A.* Układ kart w obrębie katalogu rzeczowego. — Wytyczne w sprawie organizacji imprez w bibliotekach w okresie II kwartału 1951 r.—Udział bibliotek w zwalczaniu analfabetyzmu. — Wytyczne przygotowań do Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy.— Pierwszomajowy apel o wzmoczenie współzawodnictwa pracy w bibliotekach. — Projekt normy inwentarza bibliotek naukowych. — Przegląd piśmiennictwa: *M. Poz.* Z zagadnień bibliotekarstwa i czytelnictwa w prasie. — Recenzje. Materiały k biobibliografii uczonych SSSR (*R. F.*) — *Poznański M.* Wybór myśli o nauce, książce i czytelnictwie. — Życia bibliotek: *J. K.* B-ka Publiczna m. Krakowa w roku 1950.

СОДЕРЖАНИЕ:

Новый высший этап научных библиотек (конференция научных библиотекарей в Крнице) — *Собоцинская С.* О выборном каталоге статей — *Рышкевич А.* Растановка каталожных карт реального каталога. — Указания по организации массовых библиотечных предприятий во втором квартале 1951 г. — Участие библиотек в передовании безграмотности. — Указания по приготовлению Недели Просвещения, Книги и Прессы. — Первомайское воззвание к библиотекарям об усилении социалистического соревнования труда. — Проект норм инвентаря научных библиотек. — Обзор литературы: *М. Поз.* Вопросы библиотек и читателей в печати. — Рецензии: *Материалы к биобиблиографии учёных С.С.С.Р. (Р.Ф.).* — *Познаньский М.* Выбор идей о науке, книге и чтении. — Из жизни библиотек: *И. К.* Публичная Библиотека города Кракова в 1950 г.

CONTENTS:

The new phase of development of scientific libraries in Poland (The scientific librarians conference at Krynica). — *S. Sobocińska:* About a selective catalogue of articles of periodicals. — *A. Ryszkiewicz:* The card system in the divisions of the real catalogue. — The guiding principles concerning the organization of special activities in the libraries during the II quarter of 1951.— The participation of libraries in the fight against illiteracy. — Guiding principles for the Education, Book and Press Week. — First May appeal for increasing of work competition in library work. — A scheme of a standard inventory in scientific libraries. — *Books and periodicals review.* — *M. Poz.:* Problems concerning librarianship and reading in the press. — *Material for the biobibliography of USSR scholars. (R. F.).* — *M. Poznański.* Selected thoughts on science, book and reading. — *Library life:* *J. K.* The Kraków public library in 1950.

Prenumerata półroczna z przes. poczt. 6 zł. *Komplet r. 1945 (nr 1—3) i 1946 (nr 1—12)* ze wspólnym spisem treści z przes. poczt. 13,50 zł. *Roczniki 1947—1950* ze spisem treści z przes. po 12 zł. Numer podwójny z przes. 2,10 zł.

Ceny ogłoszeń: 1 strona — 450 zł, ½ strony 240 zł, 1/8 strony — 90 zł, 1/16 strony — 54 zł. Konto PKO I-1731. Bibliotekarz - Czasopismo.

Redaguje Komitet

Redakcja i Administracja — Warszawa, Koszykowa 26. Redakcja przyjmuje we wtorki od g. 17 — 18. Wydawca — Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich i Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy.

Drukarnia Miejska, Warszawa, Klonowa Nr 18. Dysp. 494 — 10.4.51 — 2-B-27652 — 5.800 egz.

SPIS TREŚCI

rocznika XVIII (1951 r.)

Numeracja stron w zeszytach rocznika XVIII: nr 1/2 s. 1—32, nr 3/4 s. 33—64, nr 5/6 s. 65—96, nr 7 s. 97—112, nr 8/9 s. 113—144, nr 10/11 s. 145—160, nr 12 s. 161—178.

ARTYKUŁY	str.		str.
Ambros M. W sprawie „wkładek bibliograficznych“	165—7	Rejsowa M. O modyfikację tablic klasyfikacji dziesiętnej	167—9, 172
Bądźcie motorem wspaniałej i wielkiej rewolucji kulturalnej	65—7	Ryszkiewicz A. Układ kart w obrębie działów katalogu rzeczowego	8—10
Bielawska M. Powiązanie pracy b-ki powiat. z działalnością instytucji kulturalno-oświatowych	67—72	Sierotwiński St. Karol Estreicher — prekursor dokumentacji	33—9
Borowska M. Jak wykorzystać publicystyczne utwory Gorkiego w pracy z czytelnikiem	152—4	Sobocińska S. O katalogu selekcyjnym artykułów z czasopism	4—8
Czytelnictwo dziecięce w b-kach powszechnych	113	34-lecie Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji	145
Dembowska M. Bibliografia polska 1901—1950	39—41	Wasilewski P. Racjonalizatorstwo warunkiem wykonania planu 6-letniego	51—3
Gabriel St. Urządzenia związane z propagandą książki	114—8		
Gilman M. Rozplanowanie i dostosowanie lokali dla b-k wiejskich w Zw. Radzieckim	122—6	Z FRONTU WSPÓLZAWODNICTWA PRACY	
Gutry Cz. O wykorzystaniu spisów treści czasopism w b-kach	133—4	Instrukcja w sprawie powołania i działalności Komisji Współzawodnictwa Pracy przy Radach Miejscowych i Oddziałowych	33—5
J.F.S. (opr.) Minimum techniki bibliotecznej	149—152	Majorek A. Z doświadczeń współzawodnictwa bibliotecznego w pow. białogardzkim	44—7
Kaczanowska J. Katalogi i kartoteki zagadnieniowe w B-ce Uniw. w Łodzi	99—103	Pierwszomajowy apel o wzmoczenie współzawodnictwa pracy w b-kach	16—7
Kotarski St. (opr.) Dzień B-ki im. Lenina	127—7	Regulamin współzawodnictwa w b-kach i punktach bibliecznych pow. oświęcimskiego na r. 1951	48—50
Kowalew N. Konferencje czytelników	161—4	Wytyczne w sprawie współzawodnictwa pracy w b-kach	41—4
L. B. Powstanie nowej literatury dziecięcej w NRD	172	Zwoliński A. Współzawodnictwo pracy b-tek w woj. warszawskim	137—8
Łączyńska A. Parę słów o katalogach w małej b-ce powszechnej	134—7		
Łankow N. Literatura dziecięca w Bułgarii	104—5	Skrzynka pomysłów	
Manteuffel M., Chamerska H. Służba informacyjna bibliotek polskich	146—9	Kurdziel M. Znakowanie książek	54—5
Muszalski E. Układ chronologiczny w dziale katalogu rzeczowego	72—3	Piórkowska A. Katalog zagadnieniowy w formie mapy	53—4
Nowy etap rozwoju b-k naukowych. Konferencja b-karzy naukowych w Krynicy	1—3		
Pierwszy Kongres Nauki Polskiej	98—9	SPRAWY ORGANIZACYJNE, ZARZĄDZENIA I WYTYCZNE	
Poznański M. Mieczysław Rulikowski jako bibliolog	119—122	Min. Kultury i Sztuki przejmuje sprawy bibliotek	133

Opieka nad punktami bibliotecznymi w okresie letnim	80
Projekt normy inwentarza bibliotek naukowych	17—8
Przejęcie spraw b-k przez Min. Kultury i Sztuki	159—60
Referaty b-k w Prez. Powiat. Rad Narodowych	133
Rejestracja i sprawozdawczość b-k	32
Udział b-k w zwalczaniu analfabetyzmu	13—4
Współpraca sieci publicznych b-k powszechnych i Zw. Sam. Chł.	132—3
Wytyczne dla działów instrukcyjno- metodycznych wojew. b-k publ.	130—2
Wytyczne przygotowań do Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy	14—6
Wytyczne w sprawie organizacji imprez w b-kach w okresie II kw. 1951 r.	10—3
Wytyczne w sprawie organizacji pracy masowej z czytelnikiem w b-kach w okresie III kw. 1951 r.	75—9
Wytyczne w sprawie organizacji pracy masowej z czytelnikiem w IV kw. 1951 r.	128—30
Z instrukcyjnej działalności b-ki wojewódzkiej	80—3

Z ŻYCIA BIBLIOTEK

Durajowa B. Młodociani czytelnicy korespondują z autorem	56—8
H. Ch. Dział Informacji Naukowej i Poradnictwa B-ki Narodowej	138—9
J. K. B-ka Publ. m. Krakowa w r. 1950	30—1
J. Sz. Milionowa książka w bibliotekach powszechnych woj. bydgoskiego	90—1
Kluczyk A. Współpraca B-ki Miejskiej w Lublinie ze szkołami	141—2
Kowol-Marcinek A. Pierwsza odprawa w „mojej” bibliotece	156—7
Krawczyńska J. Bibliotekarze i Polskie Radio	58
Michałowska J. Powiat. B-ka Publ. w Prudniku	170—1
Sienkiewicz Z. Prace oświatowo-artystyczne w szczecińskiej B-ce Miejskiej	103—4
Sprawozdanie B-ki Publicznej m. st. Warszawy za II półr. 1950	59—60
Stare i nowe (B-ka Miejska w Sulejowie)	97
Sydow B. E. B-ka Tow. im. Fr. Chopina	154—6
Walterowa H. B-ka Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi	139—140
W. Z. Otwarcie Oddziału Kartograficznego B-ki Publ. m. st. Warszawy	91—3

WYSTAWY

Chamerska H. „Komuna Paryska” Wystawa w B-ce Uniw. w W-wie	87—8
H. Ch. „Wracamy z wczasów do Wielkiej Warszawy” (Wystawa kartograficzna w B-ce Publ.)	158

Mayer J. „Postępowe tradycje nauki i kultury polskiej” (Wystawa w Śląskiej B-ce Publ.)	85—7
Pieniążek J. Krakowskie wystawy biblioteczne	88—9
Poznański M. Grafika i ilustracja książkowa (z powodu Ogólnopolskiej Wystawy Książki i Ilustracji)	157—8

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

M. Poz. Z zagadnień bibliotekarstwa i czytelnictwa w prasie	18—20, 173—5
Poznański M. Wybór myśli o nauce, książce i czytelnictwie. Materiały na Tydzień Oświaty, Książki i Prasy	21—30
Szolginowa W. Co pisano o książce w „Dniach Oświaty, Książki i Prasy” 1951 r.	142—3
W 25-lecie zgonu Feliksa Dzierżyńskiego (bibliografia)	105—6
Walentynowicz M. Z czeskich czasopism przeznaczonych dla czytelników b-tek powszechnych	107—9

Recenzje

Klika J. Priručka pro zavodni knihovny (rec. St. Kotarskiego)	109—112
Konyvtarugyi Szemle (rec. J. R.)	95—6
Książki o technice pracy masowej (J. Skarżyńska)	106—7
Massowaja rabota profsojuznych bibliotiek (rec. J. Skarżyńska)	93—4
Ormis J. V. Slovník slovenských pseudonymov (rec. St. Kotarski)	62—3
Materiały k biobibliografii uczonych SSSR (rec. R. F.)	20—1
Millerowa J. Krótki podręcznik bibliotekarski (rec. Z. S.)	159
Przegląd Bibliograficzny Wydawnictw Gospodarczych	159
Romanowski I. Kniga i žizń (rec. St. Kotarski)	60—2

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Ostatnie pożegnanie kolegi dra Aleksego Bachulskiego	74
--	----

OD REDAKCJI	55, 80—1, 83, 85, 137
-------------	-----------------------

KORESPONDENCJA

Estreicher T.	175—6
Muszkowski J.	143—4
Rudnicki L.	144

KOMUNIKATY

Skrypty Korespondencyjnego Kursu Bibliotekarskiego	64
Konkurs bibliotekarski	32
Komisja Klasyfikacji Dziesiętnej przy Zarz. Gł. Z.B. i A.P.	160

W sprawie skrótów tytułów czasopism w opisach bibliograficznych	63
Z Zakładu Bibliotekoznawstwa U. Ł.	63—4, 96

Zmiana warunków prenumeraty czasopism	
ZB i AP	160, 176
Errata	32, 145

SPIS ILUSTRACJI

Bachulski Aleksy dr	74	Katowice — Śląska B-ka Publ.: Fragment wystawy „Postępowe tradycje nauki i kultury polskiej“	65
Bochnia — B-ka Powiatowa:		Prudnik — Powiat. B-ka Publ.:	
— Fragmenty wystawy	70, 71	— Korytarz I piętra, pokój przyjęć, pracownia, kancelaria, magazyn	170—1
— Pogadanka „na budowie“	69	Rulikowski Mieczysław	119
Chełmno — Powiat. B-ka Publ.: Wystawa — Stoisko honorowe z „milionową książką“	90	Sulejów — Czytelnia B-ki Miejskiej	97
stoisko dla najmłodszych czytelników	91	Szczurowa, pow. Brzesko — B-ka wychodzi naprzeciw czytelników	79
Estreicher Karol:		Tychów, pow. Białogard: — B-ka gminna	113
— Karol Estreicher 1827—1908	33	Ustka — Miejska B-ka Publ.: Katalog zagadnieniowy w formie mapy	53—4
— Podobizna medalu wybitego na cześć K. Estreichera	35	Warszawa — Wystawa Chopinowska w Domu Kultury na Żoliborzu	155
— Z warsztatu estreicherowskiego — sklejony pasek z wycinków do niewydanego jeszcze tomu „Bibliografii“	36		
— Reprodukacja przedmowy drukowanej w 10 egz. na prawach rękopisu w I tomie chron. serii „Bibliografii“	37		

SKOROWIDZ ALFABETYCZNY AUTORÓW

Ambros M. 165—7	M. Poz. 18—20, 173—5
Bielawska M. 67—72	Majorek Al. 4—7
Borowska M. 152—4	Manteuffel M. (współaut.) 146—9
Chamerska H. 87—8, 146—9 (współaut.)	Mayer J. 85—7
Dembowska M. 39—41	Michałowska J. 170—1
Durajowa B. 56—8	Muszalski E. 72—3
Estreicher T. 175—6	Muszkowski J. 143—4
Gabriel St. 114—8	Pieniążek J. 88—9
Gilman M. 122—6	Piórkowska A. 53—4
Gutry Cz. 133—4	Poznański M. 21—30, 119—22, 157—8
H. Ch. 138—9, 158	R. F. 20—1
J. F. S. opr. 149—52	Rejsowa M. 167—9, 172
J. K. 30—1	Rudnicki L. 144
J. R. 95—6	Ryszkiewicz A. 8—10
J. Sz. 90—1	Sienkiewicz Z. 103—4
K. J. (tłum.) 104—5	Sierotwiński St. 33—9
Kaczanowska J. 99—103	Skarżyńska J. 93—4, 106—7
Kluczyk A. 141—2	Sobocińska S. 4—8
Kotarski St. 60—2, 62—3, 109—12, 126—7	Sydow B. E. 154—6
Kowalew N. 161—4	Szolginiowa W. 142—3
Kowol-Marcinek A. 156—7	Talerman M. (tłum.) 160—4
Krawczyńska J. 58	W. Z. 91—3
Kurdziel M. 54—5	Walterowa H. 139—40
L. B. 172	Walentynowicz M. 107—9
Łączyńska A. 134—7	Wasilewski P. 51—3
Łankow N. 104—5	Z. S. 159
	Zwoliński A. 137—8